Poštni urad 9021 Celovec — Verlagspostamt 9021 Klagenfurt Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt Posamezni izvod 1,30 šil., mesečna naročnina 5 šilingov P. b. b.

SLOVENSKI vestnik

Letnik XIII. Celovec, petek, 18. oktober 1968 Štev. 41 (1375)

Združeni narodi
upanje vsega človeštva

V hudih preizkušnjah druge svetovne vojne, ki je ves svet pahnila v krvavo bitko in od številnih narodov zahtevala neizmerne žrtve, so se rodila tudi spoznanja in utrdila načela

- *da ima vsak narod pravico, da si sam izbere tako obliko oblasti, v kakršni sam želi živeti;*
- *da se mora vrniti suvereno pravico do samoupravljanja vsem tistim narodom, ki jim je bila nasilno odvzeta;*
- *da se mora opustiti uporaba sile pri urejanju mednarodnih odnosov;*
- *da je treba razvijati mednarodno sodelovanje za gospodarski napredek in socialni razvoj.*

To so načela, ki so zajeta tudi v ustanovni listini Združenih narodov, svetovne organizacije, ki bo v četrtek prihodnjega tedna obhajala svoj „rojstni dan". Vsakoletni 24. oktober obhajamo po vsem svetu kot dan Združenih narodov, dan, ki je posvečen pomenu in delu tiste mednarodne ustanove, ki si je ob svoji ustanovitvi zadala nalogo, da „obvaruje prihodnje rodove pred šibo vojske, ki je dvakrat v življenju našega rodu prizadejala človeštvu neizrečeno gorje . . ."

Morda je zaupanje v OZN ravno letos bolj omajano kot kdaj koli prej v dosedanji zgodovini svetovne organizacije. Če pomislimo, da še vedno traja krvava vojna v Vietnamu, da nevarno tli iskra ponovnega spopada na Srednjem vzhodu in da so dogodki na Češkoslovaškem zadali hud udarec načelom svobode, neodvisnosti, res izgleda, kakor da so Združeni narodi brez vsake moči, da so le forum več ali manj brezplodnih razprav in v najboljšem primeru zvenečih deklaracij.

Toda taka ocena nikakor ne odgovarja dejanskemu stanju oziroma je zelo enostranska in krivična, če upoštevamo, kakšno vlogo je OZN doslej igrala. Pomen načel, ki jih vsebuje ustanovna listina, namreč ni v tem, da v povojnih letih nikdar ne bi bila prekršena. Njihov pomen je v tem, da so se vedno spet izkazala za močnejša od tistih, ki so jih kršili. Združeni narodi sicer niso odrejali celotnega povojnega mednarodnega razvoja, so pa dali odločilni pečat prav najbolj pozitivnim premikom v tem razvoju.

Končno usodo človeške civilizacije bodo namreč mnogo manj določali tisti dogodki, iz katerih so bili Združeni narodi izključeni, pač pa več tisti tihi in nesenzacionalni proces, v katerem se je razživela prava aktivnost svetovne organizacije:

- *v naši dobi smo doživeli največjo osvoboditev sužnjev, kar jih pomni svetovna zgodovina — antikolonialno revolucijo;*
- *doživljamo največjo industrializacijo, kar jih pomni svetovna zgodovina — gospodarski in socialni razvoj svetovnega Juga;*
- *doživljamo največji svetovni preporod, kar jih pomni svetovna zgodovina — opismenjevanje milijarde nepismenih.*

Z vsem tem procesom so najtesneje povezani Združeni narodi. Preživeli so mnogo kriz in viharjev, toda vedno so ostali upanje vsega človeštva, ki si želi življenja in sreče v miru in pravičnosti. Skrivnost njihovega uspeha je treba predvsem v dejstvu, da so Združeni narodi več kot zgolj meddržavna organizacija — Združeni narodi so ideja in moralna sila, ki tudi ob letošnjem 24. oktobru zasluži priznanje in spoštovanje.

Varnost in mir sta nedeljiva

Na letošnjem zasedanju glavne skupščine OZN so se zvrstili že številni govorniki, med njimi mnogi ministri in celo predsedniki vlad. V svojih načelnih izjavah so zavzeli stališče k raznim perečim problemom, o katerih bo skupščina še podrobno razpravljala v odborih in tudi na plenarnih sejah. Predvsem pa je v načelnih izjavah vodij posameznih delegacij govora o tistih vprašanjih, ki — čeprav morda najbolj neposredno ogrožajo mir in varnost narodov — niti niso na dnevnem redu letošnjega zasedanja. To velja zlasti za vprašanja, kot so vojna v Vietnamu, napetost na Srednjem vzhodu in položaj, ki je nastal po intervenciji na Češkoslovaškem.

Veliko pozornost s vojim stališčem do teh vprašanj je na sedežu OZN izzval tudi jugoslovanski zunanji minister Marko Nikezič, ki je poudaril, da je vsem krizam, ki ogrožajo mednarodno stabilnost, skupna ena poteza — uporaba sile v poravnavanju mednarodnih sporov. Dejal je, da so blokovske strukture, ki jih pogosto razglašajo za temelj ravnotežja v svetu, trenutno same v krizi.

Nikezič je v svojem govoru tudi naglasil, da lahko samo enakopravno sodelovanje evropskih držav zagotovi mir v Evropi. Po zadnjih dogodkih je postalo še bolj očitno, da majhne in srednje države ne morejo najti svoje varnosti v sistemu posebnih, enostranskih jamstev, ki bi jih potisnila v položaj pasivnih objektov. Sistem varnosti, ki je danes potreben svetu, bi moral preprečiti sleherno vojno, zato je v splošnem interesu, da se nadaljuje politika popuščanja napetosti. Vo popuščanje napetosti pa ne more biti delno, zato je treba nujno končati vojno v Vietnamu, najti politično rešitev za krizo na Srednjem vzhodu, v Evropi pa predvsem odpraviti posledice intervencije na Češkoslovaškem.

„Jugoslavija trdno stoji na stališču", je poudaril državni sekretar za zunanje zadeve Marko Nikezič, „da ni mogoče podrejati neodvisnosti narodov nobenemu dozdevloški ali drugačni lojalnosti, kajti no višjemu interesu, nobeni ideopreprićana je, da sta varnost in mir nedeljiva."

Nobelova nagrada za mir
tvorcu deklaracije o človekovih pravicah

Posebna komisija norveškega parlamenta je sklenila, da bo letošnjo Novbelovo nagrado za mir prejel znani francoski pravnik univerzitetni profesor Rene Cassin, bivši podpredsednik francoskega državnega sveta, eden od ustanoviteljev UNESCO (specializirane organizacije Združenih narodov za prosveto, kulturo in znanost) ter glavni oblikovalec deklaracije Združenih narodov o človekovih pravicah.

V predmetnem obvestilu norveške parlamentarne komisije je rečeno, da je bila nagrada profesorju Cassinu priznana „zaradi zaslug, ki si jih je pridobil kot podpredsednik komisije OZN, ki je leta 1948 objavila deklaracijo o človekovih pravicah in ker je v teku minulih dvajsetih let nenehno deloval za spoštovanje pravic tako v svetovnem kot v evropskem merilu".

81-letni Nobelov nagrajenec za mir Cassin je potem, ko je prejel obvestilo o tem visokem priznanju, zavzel stališče k raznim aktualnim vprašanjem z vidika človekovih pravic. V zvezi z dogodki na Češkoslovaškem je glede odnosov med človekovimi pravicami in pravicami narodov posebej naglasil: „Ravnanje Sovjetske zveze me je toliko bolj prizadelo in presenetilo, ker se je Sovjetska zveza leta 1958, ko smo v OZN sprejemali deklaracijo o človekovih pravicah, najbolj vztrajno zavzemala za to, da bi v sam začetek deklaracije sprejeli tudi člen, ki govori o pravici narodov, da sami s seboj razpolagajo. Zdaj pa so prav oni to načelo tako grobo kršili."

PREDSTAVNIK TRŽAŠKIH SOCIALISTOV:

Politika do slovenske manjšine preizkušnja pravega internacionalizma

V Trstu se je zadnjo nedeljo zaključil prvi pokrajinski kongres združene socialistične stranke Italije, ki je med drugim sprejel tudi poseben dokument o odnosu stranke do vprašanj slovenske manjšine.

Ta dokument, ki obvezuje novo pokrajinsko vodstvo in celotno socialsitično stranko, objektivno analizira sedanji položaj Slovencev v Italiji ter zahteva, da se mora stranka zavzemati za to, da bi slovenska manjšina imela vse možnosti in sredstva za organski razvoj. Odpraviti bi morali vse zakone, ki postavljajo Slovence na raven drugorazrednih državljanov. Socialisti so se dolžni zavzemati, da bi čimprej prišlo do zakonske uveljavitve parlamentarne študijske komisije za vprašanja slovenske narodne manjšine v tržaški, goriški in videmski pokrajini, da bi sprejeli zakonski osnutek za priznanje uporabe slovenskega jezika v pokrajinah, kjer žive Slovenci, nadalje da bi določili pristojnosti, ki jih ima glede manjšine na eni strani država, na drugi strani pa deželna uprava in da bi čim prej dosegli tudi odpravo vseh zakonskih ukrepov iz fašistične in predfašistične dobe proti svobodnemu, demokratičnemu in enakopravnemu razvoju Slovencev.

Pred nedavnim je tudi slovenski poslanec KPI Albin Škerk skupaj z dvema drugima komunističnima poslancema naslovil na predsednika italijanske vlade in notranjega ministra interpelacijo v zvezi s priznanjem pravic Slovencem v Italiji.

V interpelaciji vprašujejo predsednika vlade in notranjega ministra, kakšne ukrepe nameravajo sprejeti glede nujne potrebe, da se reši vprašanje pravne ureditve zadev slovenske manjšine v Italiji. Predlagatelji republiške ustave predvideva zaščito manjšin s posebnimi predpisi ter, kar se tiče slovenske manjšine, da niso izdali predvidenih predpisov, čeprav je minilo dvajset let, odkar velja ustava. Nadalje opozarjajo, da člen 3 posebnega statuta avtonomne dežele Furlanije-Julijske krajine predvideva enakopravno ravnanje z vsemi državljani ne glede na jezikovno pripadnost z zaščito ustreznih narodnostnih in kulturnih posebnosti, da pa se to ni uresničilo z izdajanjem ustreznih deželnih zakonov. Končno opozarjajo na dejstvo, da je minilo 14 let od tega, odkar je vlada podpisala londonsko spomenico z raznimi prilogami, med katerimi je tudi posebni statut, ki opredeljuje pravice državljanov slovenske narodnosti, ter da niso uveljavili niti tega statuta. Zato se obračajo predlagatelji interpelacije na predsednika vlade in notranjega ministra, da bi zvedeli, kaj namerava vlada glede priprave predpisov, ki bi lahko zagotovili popolno enakopravnost slovenskih prebivalcev, ki živijo v deželi Furlaniji-Julijski krajini.

V finančni komisiji poslanske zbornice pa je poslanec KPI Maulini zavzel stališče tudi do vprašanja slovenske manjšine in dejal, da na ozemljih priključenih Italiji po prvi svetovni vojni, živi močna slovenska manjšina, ki zdaj že petdeset let zaman čaka na priznanje svojih pravic.

Mednarodno sodišče obtožuje
obe velesili — Ameriko in Sovjetsko zvezo

Tako imenovano Russelllovo „Mednarodno sodišče za vojne zločine, ki je že večkrat zelo ostro obsodilo Ameriko zaradi vojne v Vietnamu, je po zadnjih dogodkih na Češkoslovaškem sprejelo novo izjavo in jo poslalo časopisom v objavo. V tej izjavi, ki so jo podpisali predsednik sodišča Bertrand Russell, izvršni predsednik Jean-Paul Sartre in delovni predsednik Vladimir Dedijer, je rečeno:

To sodišče je bilo ustanovljeno, ker je bil majhen narod žrtev hudih zločinov. Na zasedanjih sodišča smo zbrali izčrpno gradivo, ki dokazuje da so Združene države Amerike zagrešile v Vietnamu vojne zločine, vštevši zločin agresije.

Vlada ZDA je prekršila ozemeljsko nedotakljivost in suverenost vietnamskega ljudstva, da bi mu onemogočila izpeljati družbene spremembe, ki bi odpravile ameriško kontrolo nad vietnamskim političnim in gospodarskim življenjem. Ko se je ljudstvo dvignilo k uporu, so vladajoči krogi ZDA poslali v Vietnam orjaško vojsko in začeli uporabljati eksperimentalna orožja, ki so bila, kot se je pokazalo, genocidna po učinku in namenu.

Zgodovinska upravičenost našega sodišča izvira iz trditve, da je pravičnost naklonjena žrtvam zločina in da je resnica naklonjena, kadar dokazno gradivo razkriva agresorja in žrtev. Mi smo ugotovili žrtev in agresorja ter družbena sistema, ki jima pripadata.

Zdaj pa so voditelji države, ki trdi, da nasprotuje taki agresiji in da je utelešenje družbenega sistema, ki je rezultat osvoboditve izpod zločinskega gospodarskega in političnega imperializma, zagrešil zločin agresije proti majhnemu narodu.

Kako naj socializem osvobodi človeka izpod kapitalizma, ki ga je zasužnjil, če v tem socializmu ni svobode in polne kontrole ljudstva nad njegovimi institucijami? To bi pomenilo vdajati se slepitvi, ki pokriva neskladje oblike in vsebine.

Naše sodišče je pokazalo, da je oblika predstavniških institucij in suverenega vodstva v Saigonu brez vsebine. Naše sodišče je razglasilo resničnost tlačenja, ki ga izvajajo lutkovni voditelji. Prav zato, ker sodimo, da je kapitalizem sistem, ki je zagrešil genocid zato, da bi ohranil oblast, se nikakor ne moremo sprijazniti z zločinskimi dejanji tistih, ki pravijo diktaturi in vojaški agresiji socialistična demokracija in volja ljudstva.

To sodšče izjavlja, da so voditelji Sovjetske zveze kršili suverenost češkoslovaškega naroda, da so se osramotili, da so s tem dejanjem agresije pomagali ameriškemu imperializmu in razkrili lastni strah pred socializmom, v katerem ljudje kontrolirajo svoje politične institucije in preko njih odločajo o svoji politiki in predstavnikih.

Obtožujejo voditelje Sovjetske zveze vojnega zločina agresije. Pozivamo vse tiste, ki so soglašali z našimi razsodbami v Stockholmu in Köbenhavnu, naj jih podpro tako, da se izrečejo za pravico češkoslovaškega ljudstva, da se z demokratičnimi sredstvi bori za socialistične cilje. S to izjavo zato zahtevamo takojšen umik sovjetskih čet in popolno obnovitev češkoslovaške suverenosti.

Izražamo svoje prepričanje, da je revolucionarna stvar vietnamskega ljudstva enaka stvari češkoslovaškega ljudstva: vietnamsko ljudstvo se bori proti svetovnemu imperializmu, češkoslovaško pa za najpopolnejši razvoj resničnih socialističnih norm demokratičnega izražanja lastnih hotenj.

Sovjetski voditelji s tem, da razbijajo to demokratično gibanje, zadržujejo narode sveta na poti k socializmu in to oviranje lahko samo okrepi prav tisti imperializem, ki smo se zbrali zato, da ga obsodimo.

Za razširitev obmejnega prometa

Med nedavnim obiskom zveznega prezidenta Jonasa v Jugoslaviji in še posebej ob njegovem bivanju v Sloveniji je prišla do izraza ne samo volja do nadaljnjega političnega zbližanja med sosednima državama, marveč tudi želja po okrepitvi gospodarskega sodelovanja. Še posebno v Sloveniji, ki neposredno meji na Avstrijo, si prizadevajo, da bi se gospodarski stiki čimbolj utrdili. Tako dela Slovenija na primer na tem, da bi dosegla z Avstrijo podoben sporazum o obmejni trgovini, kakor že obstaja na meji med Slovenijo in Italijo; prav tako pa imata poseben sporazum tudi Avstrija in Italija. V zvezi s temi prizadevanji je zunanji minister dr. Waldheim po povratku iz Jugoslavije izrazil mnenje, da pravzaprav ni vzrokov, zakaj ne bi že kmalu sklenili pogodbe o še tesnejšem gospodarskem sodelovanju med trgovinskimi zbornicami Slovenije na eni ter Koroške, Štajerske in Gradiščanske na drugi strani.

Gospodarsko sodelovanje med Slovenijo in Avstrijo se je že v zadnjih letih bistveno razširilo. Tako na primer se je izvoz iz Slovenije v ačsu od leta 1962 do konca 1967 povečal za 63 odstotkov, uvoz iz Avstrije pa celo za 83 odstotkov. V prvem polletju 1968 je blagovna izmenjava med Slovenijo in Avstrijo znova precej napredovala: njena vrednost je letos dosegla 207,688.000 Ndin nasproti 166,018.000 Ndin v istem času lanskega leta. Slovenija je letos izvozila v Avstrijo za 74,866.000 Ndin blaga (lani v istem obdobju za 69,135.000 Ndin), uvozila pa je iz Avstrije za 132,822.000 Ndin blaga, medtem je znašal njen uvoz za isto obdobje lanskega leta 96,883.000 Ndin. Celotna blagovna izmenjava med Avstrijo in Jugoslavijo pa je v prvem polletju 1968 zabeležila naslednje rezultate: izvoz iz Jugoslavije v Avstrijo 7 milijard 21,398.000 Ndin (lani v prvem polletju 7.480,061.000 Ndin), uvoz iz Avstrije pa 10.471,662.000 Ndin (lani v istem obdobju 10.441,268.000 Ndin).

V Sloveniji so v gospodarskih krogih prepričani, da je sodelovanje z Avstrijo mogoče še razširiti. To bi dosegli lahko še posebno z industrijsko kooperacijo; mislijo pa pri tem tudi na vlaganje kapitala, bodisi avstrijskega v Sloveniji bodisi slovenskega v Avstriji. Prav tako so nadaljnje možnosti za razširitev sodelovanja na področju turizma, zlasti pa se zavzema Slovenija za še večjo sprostitev obmejnega prometa.

Prejšnji teden je namreč zasedala komisija izvršnega sveta SR Slovenije za mejna vprašanja, kjer so v navzočnosti predsednikov obmejnih občinskih skupščin ugotovili, da sta sporazuma o maloobmejnem prometu z Italijo in Avstrijo ohranila vso svojo vrednost in pomembnost, čeprav so medtem liberalizirali prehajanja meje s potnimi listi.

Naraščajoči obmejni promet ob sedanjem številu in kategorijah mejnih prehodov — so ugotovili na omenjeni seji — zahteva ustrezno rešitev za bolj dinamično prehajanje potnikov in vozil na obmejno območje vseh treh držav. To bi prispevalo k nadaljnjemu gospodarskemu in turističnemu razvoju teh območij. Ponovno izražene želje obmejnega prebivalstva za odpiranje novih mejnih prehodov za obmejni promet, za prekvalifikacijo nekaterih mejnih prehodov druge kategorije v mednarodne prehode kakor tudi na možnost potovanja jugoslovanskega, italijanskega ter avstrijskega prebivalstva s potnimi listi prek mejnih prehodov, določenih za obmejni promet, je komisija v celoti sprejela in podprla. Te predloge bo komisija posredovala pristojnim organom.

Sedanja omejitev potovanj s prepustnicami za štirimesečne prehode čez mejo v maloobmejnem prometu z Italijo po ugotovitvah komisije ne ustreza več. Ta potovanja so namreč s potnimi listi v rednem meddržavnem prometu neomejena, kar jemlje prebivalstvu z območja, za katero velja Videmski sporazum, dosedanje prednosti. Predvsem pa je po oceni komisije v praksi že pokazala prednosti neomejena možnost števila potovanj v osebnem maloobmejnem prometu na temelju sporazuma med Avstrijo in Jugoslavijo.

Planinci treh sosednih držav — pravi dalje poročilo o zasedanju komisije — pozdravljajo dosedanje pobude za sprostitev alpskega turizma na mejnih vrhovih Mangarta, Kanina, Pece in Stola. Komisija sodi, da so možnosti za razširitev sklenjenih sporazumov tudi za druga turistično zanimiva območja v Kamniških planinah ter na Košuti in Kepi v Karavankah, ki so sedaj še nedostopna.

Komisija je načelno podprla tudi predloge za razširitev sedanjega mejnega območja, v katero naj bi vključili nekaj novih naselij. Prav tako podpira predloge za povečanje količine blaga, ki ga prebivalstvo z maloobmejnimi prepustnicami lahko brez carine prenaša čez mejo. Zavzema pa se tudi za nekatere devizne olajšave v maloobmejnem osebnem prometu.

Končno je komisija ugotovila, da je prišlo v celotnem razvoju maloobmejnega prometa do pozitivnih sprememb, zato bi bilo umestno v prihodnje razširiti pristojnosti stalnih mešanih komisij."

Velikanski pomen železnice

za razvoj celotnega poljskega gospodarstva

V mnogih državah je železnica ogromnega pomena za splošni gospodarski napredek. To velja tudi ali še posebej za Poljsko, kjer je železnica v celotnem prevozu blaga (merjeno s tonskimi kilometri) udeležena s 86 odstotki. Ta prevoz pa je zelo obsežen. Samo železnice so v letu 1967 prepeljale 352 milijonov ton blaga in več kot milijardo potnikov. Za ilustracijo razvoja in rasti dela te prometne panoge pa naj velja še podatek, da se je tovorni prevoz lani povečal za nadaljnjih 3,5 odstotka v primerjavi z letom poprej.

Celotna dolžina železniških prog na Poljskem znaša 27.000 km. Doslej imajo elektrificiranih 2900 km proge, modernizacija pa se izvaja v pospešenem tempu. Železnica zaposluje 360.000 delavcev samo v eksploataciji in še 55.000 v raznih podjetjih za popravila in podobno. Dnevno prepelje železnica na Poljskem približno milijon ton blaga.

Modernizacija železnice ne zajema samo elektrifikacije proge, čeprav je to vsekakor najpomembnejše delo. Razen obsežnega načrta elektrifikacije, ki predvideva, da se ob sedanjih 2900 km z letnim elektrificiranjem 350 do 400 km zagotovi do leta 1980 popolna zamenjava parnih lokomotiv z električnimi in dieselskimi, obstaja in se uspešno izvaja tudi načrt modernizacije železniških vozlišč, graditev velikih železniških postaj, uvedba sodobnega signalno-varnostnega sistema itd. Tako se vzporedno z elektrifikacijo magistralne proge od Šljonska preko Varšave do Gdinje in Gdanska gradijo v Varšavi postaje, kakršnih v Evropi skorajda ni. Samo centralna postaja s srednjo linijo, ki naj bi bila dograjena do leta 1985, bo stala približno 7 milijard zlotov in bo po velikosti druga v Evropi; pospešeno pa se gradi oziroma že dokončuje prav tako velika in sodobna postaja „Vzhod".

Velike investicije za modernizacijo železnic pa niso edina stvar, ki zasluži pozornost, če je govora o tej pomembni panogi poljskega prometa. Zelo zanimiva je tudi skrb za ljudi, za vsakega posameznika v tej velikanski armadi zaposlenih, ki pomeni nedvomno važno silo vsega poljskega gospodarstva. O tem govorijo železniški šolski center, počitniški domovi, samski hoteli za vozno osebje in mnogo drugega. Vse te investicije so na Poljskem na zavidljivi ravni, ki priča o resni skrbi skupnosti za delovnega človeka.

Morda pa je v tem tudi del odgovora na vprašanje, ki se tujcu med obiskom na Poljskem pogosto vsiljuje: kako uspejo doseči, da so vlaki in postaje tako izredno čiste, da v njih ni običajne naglice in živčnosti, da vlaki vozijo po voznem redu brez pogostih in velikih zamud ter skoraj brez prometnih nesreč.

Vsako leto ljudska veselica v Welsu

V Welsu na Zgornjem Avstrijskem, kjer je bil pred nekaj tedni letošnji mednarodni kmetijski sejem, se že pripravljajo za prihodnjo sejemsko prireditev — avstrijski sejem turizma pod naslovom „Gostoljubna Avstrija", ki bo prirejen v času od 10. do 18. maja 1969.

Vodstvo sejma se je odločilo, da bo prihodnje leto tudi sejem turizma povezalo s tradicionalno ljudsko veselico, medtem ko so imeli doslej to prireditev le vsako drugo leto skupaj s kmetijskim sejmom. Na to odločitev je predvsem vplivala želja številnih podjetnikov, ki so menili, da ljudska veselica v Welsu pač sodi k vsaki sejemski prireditvi.

Reklama važen gospodarski činitelj

V današnjem času dobiva trgovska reklama vse večji pomen za industrijo in trgovino, prav tako velikega pomena pa je tudi za periodični tisk. Znano je, da se danes tudi veliki dnevniki na svetu največkrat držijo nad vodo le s pomočjo dohodkov, ki jih imajo od oglasov. Trgovska reklama skoraj povsod po svetu vzdržuje radio in televizijo, ki sta prav zaradi privlačnosti za reklamo huda tekmeca in nevarna za obstoj časopisov.

O finančnem pomenu trgovske reklame v današnjem svetu pač vse pove dejstvo, da na primer podjetja v Zahodni Nemčiji izdajajo v te namene 13 milijard mark, še mnogo več pa seveda v Ameriki, od koder je sodobna množična reklama nastopila svojo zmagovito pot po svetu. Roko v roki z naraščanjem izdatkov za reklamo pa gre tudi iskanje metod in načina, kako najučinkoviteje uporabiti za reklamo namenjeni denar. Iskanje take najuspešnejše metode je prineslo na dan dognanje, da za uspešnost reklame ni toliko odločilno število ljudi, ki jih reklama doseže, na primer z oglašanjem v listih z veliko naklado, ki jih reklama doseže, na primer z oglašanjem v listih z veliko naklado, marveč da je važnejše doseči tiste sloje in kroge ljudi, recimo gospodinje, trgovce, športnike, za modo dovzetne ženske itd., ki pridejo v poštev kot kupci tega ali onega izdelka ali blaga.

Poiskati najprimernejši „reklamni medij", kadar gre za oglase v časopisju, in dognati ekonomičnost vsote, ki naj se izda za bolj ali manj vidno in pogosto oglaševanje, je pri največjih podjetjih naloga tako imenovanih „media-planerjev", kje in kolikokrat naj se naročijo oglasi in kako naj se določi „media-mix", to je porazdelitev za reklamo namenjene vsote na posamezna množična obveščevalna sredstva — tisk, radio in televizijo. V zadnjem času je ta važna naloga dobila pomoč v elektronskih računalnikih. Lete je po raziskanju sestave naročnikov medija, recimo tega ali onega časopisa po poklicu, spolu, izobrazbi, kraju bivanja, dohodkih itd., mogoče „nakrmiti" z veliko množico podatkov in kombinacijskih možnosti, stroj pa v nekaj minutah izračuna ustrezni „media-mix".

Ena izmed posledic teh novih metod je upadanje reklamnih dohodkov pri velikih, splošnemu občinstvu namenjenih dnevnikih, na drugi strani pa večji dohodki od reklamnih oglasov pri strokovnih in drugih, posebnim slojem in krogom ljudi namenjenih listih.

V tem pogledu so poučni podatki o dohodkih ameriških revij, kot jih je objavila znana revija „Time". Daleč največ oglasov, za 155,700.000 dolarjev, je lani imel magazin „Life", ki pa je v primerjavi s prejšnjim letom vendarle nazadoval za blizu 14 milijonov dolarjev. Nazadovali so tudi drugi magazini in revije, tako „Look" (oglasni dohodki 77 milijonov dolarjev) in „Reader's Digest" (na leto 48,600.000 dolarjev dohodkov z oglasi). Nekoliko napredovali sta reviji „Time" (dohodki od oglasov na leto 89,500.000 dolarjev) in „Newsweek" (46,600.000 dolarjev zasluženih z oglasi). Znatno pa so se povečali dohodki od reklam pri specialnih, popularnim znanostim, zabavnim športom, modi, doraščajoči mladini in podobnemu namenjenih magazinih.

Za današnji čas, in to le za razmere v Ameriki, pa je vsekakor značilno, da so se najbolj povečali dohodki od oglasov v znanem opolzkem magazinu „Playboy", pri katerem so se dohodki iz reklame povečali za 19 odstotkov na 20,500.000 dolarjev, število naročnikov pa je narastlo za 28 odstotkov.

PO ŠIROKEM SVETU

NEW YORK. — Da so pogajanja mnogo cenejša od vojskovanja, zelo nazorno kažejo naslednji podatki, ki jih je objavilo ameriško zunanje ministrstvo. Po teh podatkih znašajo izdatki za ameriško-severnovietnamske pogovore, ki zdaj že peti mesec potekajo v Parizu, mesečno 900.000 šilingov, medtem ko vojna v Vietnamu mesečno zahteva celih 58.000,000.000 šilingov. Poleg tega pa iz dneva v dan narašča število človeških žrtev, ki jih zahteva vietnamska vojna.

BONN. — Zahodnonemški predsednik Heinrich Lübke je sporočil, da bo odstopil 30. junija prihodnjega leta še pred potekom njegovega mandata. Po uradnem stališču naj bi zagotovil potrebno časovno odmaknjenost med volitvami novega predsednika republike ter splošnimi državnozborskimi volitvami, ki bodo prihodnje leto jeseni. Mimo tega pa je bila v nemški javnosti postavljena zahteva po predčasnem odstopu predsednika Lübkeja tudi v zvezi z njegovo „nacistično" preteklostjo, ko so mu očitali, da je sodeloval pri gradnji oziroma načrtovanju koncentracijskih taborišč.

DUNAJ. — V zvezi z dinamitskimi atentati na Južnem Tirolskem je bil te dni na Dunaju proces proti skupini obtožencev, med katerimi je tudi znani „major" tirolskih strelcev Georg Klotz. Sodišče je vse obtožence obsodilo na zaporne kazni od dveh do 15 mesecev. Potek procesa je pokazal, da izvira atentatorska dejavnost iz neonacističnih krogov, ki boj za enakopravnost južnih Tirolcev zlorabljajo za svoje politične cilje, s tem pa povzročajo veliko škodo ne le avstrijski manjšini v Italiji, marveč tudi ugledu Avstrije v mednarodni javnosti.

GIBRALTAR. — Predsednik britanske vlade Harold Wilson in vodja rasističnega režima v Rodeziji Ian Smith sta se sestala v Gibraltarju na krovu britanske vojne ladje „Fearless", da bi znova skušala doseči soglasje glede vprašanja rodezijske neodvisnosti. Po štiridnevnih pogajanjih pa je Wilson izjavil, da „Rodezijo in Britanijo še vedno ločijo zelo, zelo velika nesoglasja", medtem ko je Smith dejal, da ne vidi možnosti, da bi se pogajanja „kmalu nadaljevala, če se bodo sploh še kdaj". S tem je postalo jasno, da se je izjalovil tudi tokratni poskus britanske vlade, da bi v rodezijskem vprašanju le našla rešitev, ki bi bila sprejemljiva za obe strani.

BEOGRAD. — Narodna banka Jugoslavije je sporočila, da bo do konca tega leta — ob jubilejni proslavi 25-letnice drugega zasedanja AVNOJ — dala v obtok serijo zlatega denarja v kovancih po 100, 200, 500 in 1000 novih dinarjev ter serijo srebrnih kovancev pa 20 in 50 novih dinarjev. To vest so z velikimi zanimanjem sprejeli tudi v mednarodni javnosti in poudarjajo, da gre pri tem za del uveljavljanja konvertibilnosti jugoslovanskega dinarja.

PARIZ. — Ta teden se je v Parizu začelo petnajsto zasedanje glavne konference UNESCO, organizacije Združenih narodov za prosveto, znanost in kulturo. Na zasedanju, ki bo trajalo do 20. novembra, sodelujejo delegacije iz več kot 120 držav sveta. Tako konferenco skličejo vsako drugo leto in na njej določijo program in proračun te organizacije. Predlog programa za prihodnje delovno obdobje je usmerjen na razširitev obsega prosvete ter krepitev eksaktnih in prirodoslovnih ved. Za te dejavnosti je predviden proračun v znesku 77,413.000 dolarjev.

BONN. — Ameriški obrambni minister Clark Clifford, ki je imel razgovore z zahodnonemškim obrambnim ministrom Schröderjem, je pred odhodom iz Bonna izjavil, da je v Zahodni Nemčiji zdaj 300 tisoč dobro opremljenih ameriških vojakov, več ameriških divizij pa je pripravljenih doma, da bi jih po potrebi prepeljali čez Atlantik. Schröder pa je o razgovorih s Cliffordom povedal, da so potekali v znamenju „zelo močne potrditve zahodnonemško-ameriške solidarnosti v Atlantskem paktu".

DOBRIJE NA KOROŠKEM. — V Dobrijah na Koroškem (Slovenija) je bila minulo nedeljo lepa svečanost, ko so postavili na novo mesto Malgajev spomenik. Med udeleženci je bilo zlasti mnogo borcev iz obmejnih koroških občin ter borcev za severno mejo 1918-19. O boju slovenskega ljudstva za svobodo je govoril ravnatelj študijske knjižnice na Ravnah dr. Sušnik, medtem ko je podpredsednik republiškega odbora zveze prostovoljcev-borcev za severno mejo Štaudekar opisal zgodovinski potek boja za Koroško v letih 1918-19 in še posebej vlogo takratnega nadporočnika Malgaja.

Otrok med domom in šolo

Nedvomno je res, da sta dom in šola osnovna činitelja pri oblikovanju človekove osebnosti in da otroka v sodobni družbi ni mogoče prav vzgajati zunaj zdrave družine in dobre šole. Dom in šolta sta vsak po svoje glavna izvora spoznanj, čustvene zrelosti in zaupanja človeka v družbo. Vsak po svoje oblikujeta sposobnosti in značaj otroka, ga socializirata in tako pripravljata za samostojno družbeno življenje.

Dom in šola imata različne naloge, različne metode in sredstva, vendar imata skupne cilje, čeprav imata različne možnosti vzgojnega vplivanja. Dom lahko dopolni slabosti šolske vzgoje, ne more je pa nadomestiti. Šola pa lahko zmanjša škodljive vplive družinske vzgoje, ne more pa v celoti prevzeti njene naloge.

Dom in šola najbolje opravljata dolžnosti, če vsak na svojem področju storita vse, kar je mogoče, in če si medsebojno pomagata, se dopolnjujeta in tako vodita otroka k samostojnemu življenju v družbeni skupnosti.

Sodobna družina je manjša kot stara patriarhalna. Tudi ni več proizvodna skupnost, starši iščejo zaposlitev zunaj nje in se tesneje povezujejo z družbenim življenjem. Veliko funkcij je prešlo od družine na družbo. V družini člani zadovoljujejo predvsem biološke, čustvene in del socialnih potreb, ostala pa je še vedno osnovna vzgojna skupnost.

Zunaj zdrave družine niso mogoči prava nega, vzgoja, oblikovanje, kultiviranje in podružabljanje otroka. Družina je pristna, naravna in intimna skupnost, v kateri lahko otrok zadovoljuje vse bistvene osnovne potrebe. Največjo oblikovalno moč v družini imajo zdravi odnosi in zgledi, kulturno ozračje, delo, igra. V družini otrok pridobi čustveno varnost, spoštovanje do človeka, prva spoznanja, prve higienske, delovne, kulturne in moralne navade.

Dobra družinska vzgoja je izhodišče za pot v svet, po šoli, ki pomeni naravno in nujno dopolnitev družinskemu življenju.

Tudi sodobna šola se močno spreminja v novih proizvodnih in družbenih odnosih. V sodobni tehnizirani družbi ima več nalog kot nekoč. Šola naj bi razvijala v učencih kritičnost, zdrave interese in smisel za kulturne vrednote. V šoli si lahko otrok pridobi širše spoznavno obzorje, še druge socialne potrebe kot v družini. Priljubljenost in razumevanje pa si lahko pridobite le, če upošteva red, izvršuje naloge in dolžnosti. Šolski uspehi otroke izpodbujajo k novim dejavnostim v razrednem kolektivu in rast v samostojnosti, pripadnosti in čutu odgovornosti.

Vzgojne dolžnosti šole izvaja učitelj. Ta ima čedalje več dolžnosti, pa pogosto premalo priznanj. Če hočemo, da bo učitelj razumel učence, jim pomagal, morajo starši in družba razumeti tudi njega in mu pomagati pri njegovem napornem in odgovornem vzgojno izobraževalnem delu.

Starši in učitelji, ki žele otroku pomagati, najdejo mnogo priložnosti za sodelovanje, so medsebojno strpni, razumevajoči, iskreni in soodgovorni. Tako so skupno in popolnoma udeleženi pri pripravi otroka za njegovo poznejšo vključitev v veliko človeško skupnost.

125-letni jubilej

Letos obhaja dunajsko Moško pevsko društvo (Wiener Männergesang-Verein) svoj 125-letni jubilej. Ustanovljeno je bilo 6. oktobra 1843, od svojega prvega javnega nastopa 17. 12. 1843 do danes pa je imelo že 2365 koncertov.

Omenjeno pevsko društvo je v letih svojega delovanja sodelovalo že pri mnogih izrednih priložnostih, predvsem pri odkritju spomenikov največjim kulturnikom in umetnikom. Temu društvu pa je tudi Johann Strauss posvetil svoj znameniti valček „Ob lepi modri Donavi".

Narodna galerija v Ljubljani

je obhajala 50-letnico svojega obstoja in delovanja

Z otvoritvijo razstave „Umetnost XVII. stoletja na Slovenskem" so prejšnji teden proslavili petdesetletni jubilej ustanovitve in delovanja slovenske narodne galerije v Ljubljani. Na slavnosti, ki so se je udeležili tudi številni predstavniki javnega in predvsem kulturnega življenja Slovenije, sta govorila nestor slovenskih umetnostnih zgodovinarjev dr. France Stele o nastanku, poti in pomenu Narodne galerije ter dr. Emilijan Cevc o umetnosti 17. stoletja na Slovenskem.

Dr. France Stele je v svojem govoru naglasil, da pomeni jubilej Narodne galerije pomemben slovenski kulturni praznik, ob katerem bi se morali zamisliti v to, „kaj nam ta ustanova pomeni danes, ko po tisoč letih zopet doživljamo zavest lastne državnosti, predvsem pa izrazito voljo, da se enakopravno uveljavimo v mednarodni tekmi kulturno tvornih narodov."

Ko je govoril o zgodovini in nastanku Narodne galerije, je dr. Stele poudaril, da rojstni dan Narodne galerije, 18. september 1918, nikakor ne pomeni kakega nepripravljenega izbruha narodne gorečnosti ob rahljanju tisočletnih vezi, s katerimi je habsburška monarhija ovirala slovensko politično in kulturno zavest, temveč logični člen stoletnih, vzročno med seboj zvezanih pojavov, naperjenih na oblikovanje lastne kulturne osebnosti in njenega prodora v skupno zavest kulturne družine evropskih narodov.

Kot glavne momente iz ožje zgodovine slov. Narodne galerije je govornik navedel 18. sept. 1918 kot njen rojstni datum, nadalje odprtje prve zbirke leta 1919, preselitev in razširitev v Narodnem domu leta 1928, otvoritev galerije v današnjem obsegu leta 1933, potem zlasti leto 1946, ko je bila Narodna galerija vključena v proračun takratne LR Slovenije in ji je bil s tem priznan splošni slovenski značaj, ter končno še leto 1951, ko se ji je pridružila še Moderna galerija.

Dr. Stele je obširno orisal razvoj slovenske Narodne galerije od njenega nekdanjega „kranjskega" okvira do današnje vseslovenske kulturne ustanove, ki je „ za našo umetnostno zgodovino splošno pomembna, znanstveno kvalificirana ustanova". Ob koncu svojega govora pa je dr. Stele naglasil: „Prav posebno priča o tem, da je ta galerija resnično zrcalo naše zgodovinske celotnosti, pričujoča razstava umetnosti XVII. stoletja; potrjuje nas v zavesti, da je kulturno slovenstvo celota, ki je ena glavnih osnov zedinjene Slovenije v SRS. Taka Narodna galerija, kakor se uveljavlja po letu 1946, je neprecenljiv instrument premagovanja pod tujim političnim in kulturnim jerobstvom vzgojenega provincializma in regionalizma, ki mu med nami ne sme biti mesta, če hočemo v svetu uveljaviti svojo kolektivno osebnost."

Velik uspeh

Bergove galerije v Pliberku

V začetku tega meseca so v Bergovi galeriji v Pliberku zabeležili in tudi primerno počastili že 5000. obiskovalca oziroma obiskovalko; gospodični Ingrid Lasch iz Freibacha pri Šmarjeti v Rožu je pliberški župan Kristan ob tej priložnosti izročil lesorez prof. Werner Berga, čestitke pa sta jubilantni obiskovalki izrekla tudi predstavnika društva za pospeševanje galerije Valentin Vauti in Gottfried Stöckl.

Bergova galerija bo letos odprta le še do 31. oktobra, potem pa jo bodo na podlagi posebnega sporazuma med dr. Bergom in pliberško mestno občino spet odprli prihodnje leto.

V prvem letu svojega obstoja je Bergova galerija v Pliberku vsekakor zabeležila izredno lep uspeh in je samo želeti, da bi se ta njen razvoj nadaljeval tudi v bodoče.

Priprave za proslavo

50-letnice smrti Ivana Cankarja

Letos 11. decembra bo minilo petdeset let od smrti pisatelja in dramatika Ivana Cankarja, ki še danes velja za enega največjih umetnikov slovenske besede. Za ta pomembni kulturni jubilej slovenskega naroda so predvidene številne proslave in spominske prireditve.

Osrednja proslava 50-letnice smrti Ivana Cankarja bo po sklepu republiškega odbora 10. decembra v Ljubljani, naslednji dan, torej za obletnico, pa se bo proslava nadaljevala na Vrhniki, rojstnem kraju pisatelja. Na proslavi bodo sodelovale razne umetniške in druge skupine iz Ljubljane in raznih krajev Slovenije. Odbor za proslavo je priporočil tudi vsem šolam ter kulturnim in podobnim ustanovam, naj tekom decembra pripravijo priložnostne proslave.

Republiška konferenca SZDL Slovenije je pozvala svoje osnovne organizacije, da dajo primeren poudarek temu pomembnemu jubileju slovenske kulture. Svoj program proslav pripravlja Zveza mladine Slovenije. Slovenska matica bo organizirala simpozij o Ivanu Cankarju, Društvo slovenskih književnikov pa bo izvedlo vrsto literarnih večerov, posvečenih velikemu pisatelju.

Ob 50-letnici smrti Ivana Cankarja nameravajo v Ljubljani postaviti tudi poseben spomenik, vendar še ni odločeno, v kakšni obliki naj se spomenik postavi. Do sedaj sta bila iznešena dva konkretna predloga: naj se zgradi moderna galerija ali pa koncertna dvorana, ki bi nosila ime Ivana Cankarja.

Verski tisk v Jugoslaviji

V Jugoslaviji izhaja trenutno več kot 50 verskih listov, in sicer je med njimi 35 takih, ki majo naklado višjo od 500 izvodov, medtem ko ima nadaljnjih 20 verskih listov manjšo naklado.

Najvišjo naklado ima zagrebški „Glas koncila", ki izhaja v 179.000 izvodih. Na drugem mestu sledi ljubljanska „Družina", katere naklada znaša 118.000 izvodov. Med verskimi mesečniki imajo pomembnejšo naklado: „Mali koncil" (Zagreb, ki izhaja v 92.000 izvodih; „Pravoslavni misionar" (Beograd) ima naklado 45 tisoč izvodov; „Glasnik srca Isusova i Marijina (Zagreb) tiskajo v 44.000 izvodih, naklada lista „Glasnik Svetog Antuna Padovanskoga" (ki prav tako izhaja v Zagrebu) pa znaša 40 tisoč izvodov.

Po podatkih za leto 1967 se največ verskega tiska proda na Hrvatskem. Skupna povprečna naklada verskih listov znaša na Hrvatskem 406.400 izvodov, v Srbiji 121.900 izvodov, v Sloveniji 120.000 izvodov ter v Bosni in Hercegovini 15.500 izvodov. Pri tem je zanimivo, da naklade verskih listov nenehno naraščajo.

Za državo, o kateri tudi pri nas še mnogi verjamejo, da zatira vero, so ti podatki vsekakor zanimivi in dovolj zgovorni.

Žarišča kulture in umetnosti

Ljubljansko mestno gledališče

Drugo leto novembra bo minilo dvajset let, odkar se je rodila misel na ljubljansko Mestno gledališče. Iz zapuščenih prostorov nekdanjega hleva pogrebnega zavoda je počasi nastajala gledališka hiša. V Sloveniji so imeli takrat že svojo gledališko akademijo, po vsej Sloveniji so rasla nova poklicna gledališča, v vsaki vasi pa je delovalo kakšno društvo. Slovenski narod je postajal narod gledališčnikov; amaterji so igrali vsepovsod. Tudi na drugih področjih je mladi socializem močno uveljavljal načelo: kultura povsod, na cesti, v tovarni, doma.

Ob začetku Mestnega gledališča je odrska skupinica pod vodstvom Jožeta Tirana in dramaturga Dušana Moravca vadila, kjer je pač naneslo: v zasilnih prostorih na Ambroževem trgu, na Magistratu, v Šentjakobskem gledališču, v Drami in Operi. Prepotovala je pol Ljubljane, v prostem času pa je prezidavala poslopje, ki je bilo določeno za bodoče Mestno gledališče. Starešine tega gledališča so še danes ponosni na svoje delo.

Z več kot petnajstletnim marljivim delom si je Mestno gledališče priborilo svoje mesto pri gledališki publiki, izoblikovalo je svoj repertoar in svojo umetniško podobo. Ustanovljeno je bilo kot gledališče mesta Ljubljane, a je kmalu zatem s svojimi gostovanji obvladovalo še dokajšnje območje Slovenije. Prilagajati se je moralo repertoarju slovenskega gledališkega Olimpa. Manjše, občasne in eksperimentalne gledališke skupine so s svojim gledališkim iskanjem vnesle v ta repertoar nemir, ki je zajel tudi bolj varne gledališke hiše. Šentjakobsko gledališče je bilo s svojo jasno programsko smerjo prav tako dejstvo, ki ga je bilo treba upoštevati. V tej odrski druščini je moralo Mestno gledališče šele pridobiti svojo publiko. Danes je Mestno gledališče ljubljansko med najbolj obiskanimi na Slovenskem.

V začetku so bila na programu dela, ki so služila predvsem ljubeznivi zabavi. Toda prav ta gledališka hiša je predstavila tudi dramska dela, ki so utrla pot tako imenovanemu „sodobnemu" repertoarju. Prvikrat je na Slovenskem uprizorilo avtorje takšnega slovesa, kot so Camus, Fry, Sartre, Salacrou, Shaw, Giraudaux, Anouilh, Williams, Priestley in drugi. Širokosrčno pa je podprlo tudi domačo dramsko ustvarjalnost. Ob imenovanih avtorjih, ki se jim je pridružil še del klasične evropske zakladnice, se je oblikovala vrednostna podoba Mestnega gledališča. Spričo takšnih načel ni hotelo ubrati tudi poti eksperimentalnega tveganja.

Že prvo umetniško vodstvo gledališča se je opredelilo na neke vrste klasični humanizem, ki je bil ves čas jedro umetniškega delovanja Mestnega gledališča. Pričevalo je o humanizmu, ki med različnimi avtorji in njihovimi deli išče tiste, ki dovolj nedvoumno in jasno, čeprav z različnih nazorskih, čustvenih in formalnih izhodišč iščejo možnosti medsebojnih človeških etičnih odnosov. V takšno sozvočje so se uglasila tako različna dela, kot so Lepa Vida, Steklena menažerija, Lizistrata, Čas in Conwayevi, Martin Kačur, Gospa ne bo zgorela, Trojanske vojske ne bo, Dobri človek iz Sečuana, Mariana Pineda, Pravični ljudje, Malomeščani, Striček Vanja, Zaprti v Altoni, Obisk stare gospe, Don Juan ali ljubezen do geometrije, V svoji pravdi sodnik itd.

Gledališče tudi pod sedanjim vodstvom Lojzeta Filipiča nadaljuje takšno repertoarsko tradicijo. Hkrati skuša uveljaviti nekatere nove zamisli: prireja samostojne umetniške večere posameznih članov; vabi k sodelovanju slovenske pisce; uvaja večere satir in satirične kabarete.

-au

KULTURNE DROBTINE

● **Ljubljanska založba Mladinska knjiga bo v sodelovanju z münchenskim založnikom dr. Trofenikom izdala faksimilirano izdajo Dalmatinove „Biblije" iz leta 1584. Faksimile bo obsegal nad 1500 strani in bo razkošno opremljen. Knjiga bo izšla v skupni nakladi 700 izvodov, od katerih jih bo Mladinska knjiga prejela 450. Faksimile bo izšel kot izredna izdaja v ugledni zbirki faksimiliranih izdaj Mladinske knjige „Monumenta litterarum slovenicarum", kjer so že izšle faksimilirane izdaje rokopisov Prešernovih „Poezij in „Krsta pri Savici" ter rokopisa prve knjige Gregorčičevih poezij.**

● **Pri neki avkciji v New Yorku so tekom 25 minut prodali deset slik priznanih impresionistov za skupno ceno 3,245.000 dolarjev. Najvišjo ceno — namreč 28,8 milijona šilingov — je dosegla neka slika slavnega francoskega umetnika Renoira, ki jo je kupil ameriški zbiralec Norton Simon.**

● **Akademski pevski zbor „Tone Tomšič" iz Ljubljane je trenutno na daljši turneji po Sovjetski zvezi in Finski. Pod vodstvom svojega dirigenta Marka Muniha ima na sporedu koncerte v raznih mestih, poleg tega pa tudi snemanja za radio in televizijo.**

● **Letošnji 18. kulturni festival v Berlinu se je po 19-dnevnem odvijanju pestrega sporeda zaključil s predstavo Shakespearovega komada „Macbeth", ki ga je pripravil romunski režiser Liviu Ciulei. Skupno je bilo v okviru letošnjega festivala okrog 400 prireditev, na katerih so poleg domačih sodelovali tudi mnogi inozemski ansambli in solisti.**

● **Te dni se je na gostovanju na Češkoslovaškem 101-članski simfonični orkester Slovenske filharmonije, ki s tem vrača lanskoletni obisk zboru Češkoslovaške filharmonije. Za nastope v raznih mestih Češkoslovaške je vodstvo Slovenske filharmonije izbralo komade Čajkovskega, R. Straussa, Mozarta, Primoža Ramovša in Marjana Kozine, kot solisti pa sodelujejo pianistka Dubravka Tomšič-Srebotnjakova, violinist Igor Ozim in basist Franjo Petrušanec.**

● **Še vključno prihodnjega tedna je v Salzburgu odprta razstava del slovenskega akademskega slikarja Janeza Vidica, ki je salzburški publiki z uspehom predstavil 25 olj, večinoma na steklo in les.**

Moskovski dom knjige

največja knjigarna Evrope

Ob lanskoletni 50-letnici oktobrske revolucije v Sovjetski zvezi niso organizirali le veličastne proslave in spominske prireditve, marveč so ta pomembni jubilej počastili tudi z raznimi drugimi akcijami.

Med te jubilejne akcije nedvomno spada tudi otvoritev nove knjigarne — Moskovskega doma knjige, ki so ga uredili v eni od glavnih ulic sovjetske prestolnice. V tej knjigarni sta dva velika prodajna prostora s površino 1800 kvadratnih metrov; trgovina ponuja kupcem več kot milijon izvodov s 35.000 knjižnimi naslovi. V Domu knjige je tudi poseben informacijsko-bibliografski oddelek, ki posreduje podatke o vsaki knjigi, ki je izšla v zadnjih letih. V veliki konferenčni dvorani pa prirejajo razprave o knjigah ter srečanja bralcev s pisatelji, skladatelji, znanstveniki in predstavniki založb.

Novi Dom knjige v Moskvi velja za največjo knjigarno v Evropi.

Elektrarna Bistrica-Bilčovs

je bila slovesno izročena svojemu namenu

Ne samo za Avstrijsko družbo dravskih elektrarn (ÖDK) kot lastnika, marveč za vso deželo in razumljivo še prav posebno za prebivalstvo iz neposredne okolice je bil petek minulega tedna pravi praznik: v navzočnosti kakih 2000 ljudi, med njimi so bili številni predstavniki političnega in javnega življenja, je pristojni minister dr. Ludwig Weiss izročil svojemu namenu novo dravsko elektrarno Bistrica-Bilčovs. V številnih govorih je bilo poudarjeno, da elektrarne niso važnega gospodarskega pomena šele tedaj, ko začnejo proizvajati električno energijo, marveč predstavlja občutno poživitev gospodarstva že njihova gradnja.

Naj te ugotovitve potrdijo tudi naslednji podatki o elektrarni Bistrica-Bilčovs: Gradbeni stroški so bili prvotno predvideni v višini 744 milijonov šilingov, vendar so vsled raznih podražitev narasli na skupno 840 milijonov šilingov; od te vsote je bilo na Koroškem izdanih 480 milijonov šilingov. Čisti gradbeni stroški so znašali 533 milijonov šilingov, 132 milijonov je šlo za strojne naprave in 121 milijonov za električne naprave, medtem ko so ostalih 54 milijonov šilingov porabili za odkup zemljišč. Gradnja je trajala tri in pol leta; v tem času so izkopali 900.000 kubičnih metrov zemlje in skalovja ter porabili 2 milijona 15.000 kubičnih metrov materiala za nasipe, treba je bilo izdelati 115.000 m² opažev, vgradili pa so 160.000 kubičnih metrov betona in 3560 ton gradbenega jekla. Da bi zavarovali naselja in kmetijska zemljišča, so morali zgraditi pet kilometrov obrežnih nasipov s skupno kubaturo 250.000 kubičnih metrov. Z zajezitvijo Drave je nastalo jezero, katerega dolžina znaša 15 km, njegova površina pa 4,8 kvadratnega kilometra. Zmogljivost elektrarne znaša 80.000 kW, letna proizvodnja 390 milijonov kilovatnih ur, po višini jezu (24 m) pa je to hkrati tudi največja rečna elektrarna ÖDK sploh.

Z dograditvijo elektrarne Bistrica-Bilčovs je bil sicer dosežen važen korak naprej pri izkoriščanju razpoložljivih vodnih sil, vendar pa se ÖDK že resno bavi z načrti za izgradnjo nadaljnjih elektrarn na Dravi. Prva naj bi bila zdaj na vrsti elektrarna Rožek, pozneje pa bi sledili še elektrarni Humperk in Anin most. Že s to perspektivo je bila zdaj dograjena elektrarna Bistrica-Bilčovs opremljena z najmodernejšimi napravami za avtomatično upravljanje tudi vseh ostalih elektrarn na tem odseku Drave.

Kdaj bo dejansko sprejet potrebni sklep za začetek gradnje rožeške elektrarne, je danes seveda še negotovo. Deželni glavar Sima je ob otvoritveni slavnosti sicer izrazil željo, da na tozadevni sklep ne bi bilo treba predolgo čakati, vendar je pristojni minister Weiss precej jasno povedal, da je tak sklep mogoč le v okviru skupnega gradbenega programa avstrijskega elektrogospodarstva. Da pa interesi Koroške v državnem merilu niso vedno najbolj dobro zapisani, vemo že iz dolge zgodovine naše dežele, ki ne nazadnje tudi zaradi tega s svojim gospodarskim razvojem še vedno šepa za drugimi predeli Avstrije.

Pevsko društvo Jakob Gallus Petelin, Celovec, prireja

PEVSKI KONCERT

v soboto 19. oktobra ob 20. uri v Kulturnem domu v Ločah ob Baškem jezeru,
v nedeljo 20. oktobra ob 14.30 uri pri Schwarzlu v Pliberku.

Ob svoji 20-letnici poje mešani zbor „Slavček" iz Trbovelj umetne in narodne pesmi.

Vstopnice v prodaji pred začetkom koncerta.

Novo deželno vodstvo

Lige za človeške pravice

Dolgoletni predsednik koroškega deželnega vodstva Avstrijske lige za človekove pravice dvorni svetnik Erwin Pabst je iz zdravstvenih vzrokov odstopil in predsedstvo lige je v sporazumu s koroškimi funkcionarji izvolilo za novega deželnega predsednika lige bivšega deželnega glavarja Ferdinanda Wedeniga.

Ob nedavni predaji funkcije je generalni tajnik lige dr. Erich Körner izrekel dvornemu svetniku Pabstu priznanje za njegovo dolgoletno delovanje v koroški ligi ter hkrati predstavil navzočim sodelavcem lige tudi novo deželno tajnico lige, dr. Marijo Zerzer. V imenu funkcionarjev lige se je staremu deželnemu predsedniku zahvalil predsednik liginega sosveta za manjšinska vprašanja dvorni svetnik dr. Joško Tischler ter zagotovil polno podporo tudi njegovemu nasledniku.

Med drugimi sklepi je bila ob tej priložnosti naslovljena tudi vloga na zvezno vlado v roke za manjšinska vprašanja pristojnega kanclerja dr. Klausa s prošnjo, da bi se v mednarodnem letu človekovih pravic 1968 končno začelo z že deset let obljubljeno gradnjo lastnega poslopja za slovensko gimnazijo v Celovcu.

Vabilo na

jubilejno proslavo

60-letnice

Slovenskega prosvetnega društva „Zarja"

ki bo v nedeljo 20. oktobra 1968 v Železni Kapli

Spored proslave

I.

- **Ob 9. uri:**
  Polaganje vencev na grobove umrlih predsednikov in odbornikov društva

- **Ob 10. uri:**
  Maša zadušnica za vse umrle člane društva

II.

- **Ob 11. uri:**
  Koncert na trgu, igra domača godba na pihala (Vellachtaler Trachtenkapelle)

III.

- **Ob 11.30 uri v kinodvorani v Železni Kapli:**
  Pozdravna pesem — prolog — nagovori — nastop moškega zbora SPD „Zarja" — recitacija — nastop mešanega zbora SPD „Zarja" — recitacija — nastop moškega zbora „France Pasterk-Lenart" — nastop mešanega zbora „France Pasterk-Lenart".

×

V soboto in nedeljo bo v zadnjem prostoru gostilne Koller razstava slovenskih knjig.

Umrl je zaslužen mož

Skoraj nepregledna množica ljudi od blizu in daleč se je zbrala v torek dopoldan na pokopališču v Pečnici, da izkaže zadnjo čast Francu Resmanu, Tratnikovemu očetu na Ledincah.

Ogromno število pogrebcev je bilo najbolj zgovoren dokaz za ugled, ki ga je pokojnik užival vsepovsod — v neposredni soseščini in v daljši okolici, pri prijateljih in tudi pri narodnih nasprotnikih. Saj Tratnikov oče tudi ni poznal razlike v življenju: dajal je in razsipal svoje znanje in svojo dobroto vsakomur — svoji številni družini z osmimi otroki, svoji soseščini in svojemu ljudstvu.

Takoj po vrnitvi iz prve svetovne vojne je spoznal, da je največja opora v samopomoči in je bil že leta 1922 med ustanovitelji domače Hranilnice in posojilnice ter je potem kot njen dolgoletni predsednik pomagal zlasti v času gospodarske stiske številnim pomoči potrebnim. Kot izvrsten pevec je deloval tudi na kulturno-prosvetnem področju in zaradi svoje razgledanosti je kmalu pridobil zaupanje naših ljudi, da so ga skozi dolga desetletja vedno spet izvolili v občinski odbor, kjer je postal dejansko pionir vseh naprednih gospodarskih ukrepov domače občine. Tako so vse večje gospodarske akcije, kot elektrifikacija, izsušitev odnosno melioracija močvirnatih zemljišč ter gospodarska povezava ledinške občine z Baškim jezerom potom modernih zvez, tesno povezane z imenom Franca Resmana.

Pri vsem tem delu pa Tratnikov oče ni poznal razlike in ožine: bil je dober sosed vsakomur in je pomagal, kjer in kakor je mogel. Zato je bil zanj in za njegovo družino tem hujši udarec, ko se sovraštvo tudi pred njim ni ustavilo in je moral ravno na svoj 53. rojstni dan s številnimi sotrpini izseljenci leta 1942 z družino zapustiti svoj ljubljeni dom in koroško domovino. Hagenbüchach, Fürth in Eichstätt ter prehodno delo na Nižjem Avstrijskem so bile potem postaje njegovega izseljeništva.

V vsem tem času Franc Resman ni omagal, temveč je — kakor je razvidno iz njegovih objavljenih spominov — vedno vlival poguma tudi svojim sotrpinom. Spominjam se ga, ko se je leta 1945 vračal s skupino izseljencev preko Slovenije v domovino. Srečal sem ga na Bukovju pri Dravogradu, polnega skrbi za družino in za opustošeni dom, toda brez sovraštva in maščevalnih misli, pač pa že snujočega nove načrte za obnovitev domačije in obnovo narodnega življenja v ledinški občini.

In Franc Resman je takoj šel spet na delo, brez velikega hrupa je obnovil Hranilnico in posojilnico ter postal spet osrednja osebnost narodnega in tudi širše političnega življenja v domači občini; hkrati pa je moderniziral svojo domačijo in poskrbel za svojo družino.

Sedaj je Tratnikov oče v 80. letu svojega truda polnega življenja za zmiraj zatisnil oči; njegovo delo in njegov spomin pa bosta živela naprej. To so poudarili vsi številni govorniki ob njegovem grobu: poleg domačega župnika Markica še monsignor dr. Janko Honböck, ledinški župan Arneitz, zastopnik požarne brambe, zastopnik združenja odlikovancev iz prve svetovne vojne, odgovorni urednik Tednika Janko Tolmajer, podpredsednik Zveze slovenskih izseljencev Miha Baumgartner in podpredsednik Zveze slovenskih zadrug dr. Mirt Zwitter, ki se je poslovil od pokojnika v imenu domače Hranilnice in posojilnice ter revizorske zveze; v svojem govoru je poudaril predvsem tri vrline pokojnika — da je bil kremenit značaj, dober človek in svetel lik. Na domu in na pokopališču je ubrano zapel žalostinke domači zbor pod vodstvom Šimeja Triesniga.

Žalujočim svojcem izrekamo tudi mi iskreno sožalje.

Sele

Tudi letos je občina Sele priredila dan starih. Bil je minulo nedeljo v farni dvorani v Selah, kamor je v imenu občinskega odbora vabil župan Herman Velik vse starejše občane občine Sele, da jim ob tej priliki izkažejo mlajši hvaležnost za njihovo nekdanje delo. Vabilu se je odzvalo nad 80 ljudi, ki so se po maši zbrali na skupnem kosilu, ki ga jim je priredila selska občina.

Ob tej priliki so pripravili tudi kulturni spored, ki je pri povabljencih našel odobravanje in zadovoljstvo. V sporedu je nastopala šolska mladina obeh šol Sele-Fara in Sele-Kot, domači pevski zbor in godbeni ansambel „Veseli študentje". Povezavo je v prisrčnih besedah in prijetni šegavosti izvedel občinski tajnik Ferdinand Pristovnik. V imenu gostov se je za izkazano pozornost občinskemu odboru zahvalil domači župnik Alojz Vauti.

Župan Herman Velik je v svojem slavnostnem govoru med drugim povedal, da je glavni namen dneva starih, da se mlajša generacija in zlasti mladina starim oddolži s to skromno pozornostjo za njihovo nekdanje delo. „Teh nekaj ur, ki jih bomo skupaj preživeli — stari in mlajši — naj vam dokaže našo hvaležnost in vam utrdi zavest, da še niste pozabljeni."

Najstarejšim prebivalcem občine je župan Velik v posebno pozornost izročil spominska darila. Najstarejša občanka je Elizabeta Mlečnik iz Sel-Kota, ki šteje 92 let. Obdarovani pa so bili še Jožef Dovjak ter Marija in Janez Oraže.

Občni zbor Narodnega sveta

Zadnjo nedeljo je imel v Celovcu občni zbor Narodni svet koroških Slovencev, ki je izvolil tudi novo vodstvo te organizacije.

Za novega predsednika je bil s 75 glasovi izvoljen dr. Reginald Vospernik, medtem ko je bilo za dosedanjega predsednika dr. Valentina Inzka oddanih 57 glasov. Prvi podpredsednik je postal živinozdravnik dr. Marko Dumpelnik, drugi podpredsednik dvorni svetnik dr. Joško Tischler, tajnik dr. Janko Zerzer in blagajnik prof. Jože Wakounig.

Novi predsednik dr. Vospernik je v zaključnem govoru izjavil, „da se načelna politika organizacije ne bo spremenila in je s tem zagotovljena kontinuiteta v duhu ustanoviteljev Narodnega sveta koroških Slovencev."

KOLEDAR

Petek,	18. oktober:	Luka
Sobota,	19. oktober:	Peter
Nedelja,	**20. oktober:**	**Janez**
Ponedeljek,	21. oktober:	Uršula
Sreda,	22. oktober:	Kordula
Torek,	23. oktober:	Severin
Četrtek,	24. oktober:	Rafael

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 85-6-24. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje

Grundlose Erregung

Unter dem Titel „Da geht einem der Hut hoch — Übergriffe Inspektor Vouks" brachte die FPÖ-Zeitung „Kärntner Nachrichten" vom 5. Oktober 1968 einen Artikel, in welchem gewettert wird, daß „der Leiter der Minderheiten-Schulabteilung beim Landesschulrat, BSI Rudi Vouk, in der Pädagogischen Woche des vergangenen Sommers auch die Notwendigkeit betont habe, den Kindern zu erklären, warum das eine oder das andere Kind zum zweisprachigen Unterricht angemeldet oder nicht angemeldet ist." Die FPÖ-Zeitung fragt dann weiter: „Was gehen diese Dinge Herrn Vouk und die Lehrer an? Müssen die Eltern den Kindern erst auftragen, den Lehrern auf einschlägige Fragen die Antwort zu verweigern und zuhause zu berichten?"

Den „Kärntner Nachrichten" ist zu sagen, daß sich der Unterfertigte keinen Übergriff erlaubt hat. Jeder Klassenlehrer hat als Amtsschrift u. a. den Klassenbogen zu führen, der über die tatsächliche Situation in der Klasse Auskunft zu geben hat. Und in den „Allgemeinen Bestimmungen" des Lehrplanes wird im 5. Punkt „Schuleigene Lehrstoffverteilungen" angeordnet:

„In erster Linie ist zu berücksichtigen: a) die geographische, sociale, wirtschaftliche und kulturelle Umwelt der ganzen Klasse oder einer größeren Schülergruppe (Land-, Kleinstadt-, Großstadtmilieu; Berufsmilieu der Eltern; lebendiges Brauchtum; konfessionelle Verhältnisse; die slowenische Minderheit; Mundarten und ähnliches)."

Wenn der Minderheiten-Volksschullehrplan konkret anordnet, daß bei der Lehrstoffverteilung die slowenische Minderheit zu berücksichtigen ist, und zwar gemäß dem Allgemeinen Bildungsziel, den Bildungs- und Lehraufgaben der einzelnen Unterrichtsgegenstände, wie sie im 3. Teil des Lehrplanes dargestellt und im 5. Teil als Lehrstoff auf die einzelnen Schulstufen ihre Aufstellung finden, so ist es kein Privatvergnügen des Lehrers, sondern seine Pflicht, in Klassen mit zum zweisprachigen Unterricht angemeldeten und nicht angemeldeten Schülern diesen einmal nun auch zu erklären, warum das so ist. Hier beginnt die Staatsbürgerkunde, das Begreifen von gesetzlichen Bestimmungen, die dem gesetzlichen Vertreter des Schülers im Geltungsbereich des Minderheiten-Schulgesetzes das Recht geben, sein Kind, wenn er es will, zum zweisprachigen Unterricht anzumelden.

Der Lehrer wird den Schülern in einer solchen Klasse also etwa sagen müssen: „Von der Gesamtschülerzahl in der Klasse sind folgende Schüler zum zweisprachigen Unterricht angemeldet. Sie lernen auch in der slowenischen Sprache, weil es der Wunsch und Wille der Eltern ist, die sie zum zweisprachigen Unterricht angemeldet haben. Die anderen Schüler lernen nur in der deutschen Sprache, weil es der Wunsch und Wille der Eltern ist, daß sie nur deutschsprachig unterrichtet werden. Trotz dieses Unterschiedes aber sind wir alle in der Klasse gleichwertig, bilden wir alle in der Klasse eine Gemeinschaft, die Klassengemeinschaft, die aus guten Freundinnen und Freunden besteht, die sich gut verstehen und auch mir, dem Lehrer, nur Freude machen wollen, der ich für alle Schüler da bin und mich bemühen werde, allen ein guter Lehrer zu sein."

So stehen di Dinge und nicht anders! Was wollen da nach Meinung der „Kärntner Nachrichten" denn die Eltern den Kindern auftragen? Daß die Kinder dem Klassenlehrer mehr vertrauen sollen als Leuten, die aus einem unvollständigen Zeitungsbericht Übergriffe des zuständigen Schulaufsichtsorgans und der Lehrer konstruieren wollen.

R. Vouk

Zgodovina ženske mode

Večna borba med razgaljenostjo in pretirano občutljivostjo

V zadnjem času je bilo več poskusov, da bi uvedli „zgoraj golo" modo, toda — razen redkih izjem — zmeraj je posegla vmes policija. Bili pa so časi, ko je razkrivanje zgornjega ženskega telesa veljalo za brhko, posebej na dvoru Karla II. Angleškega in v dobi direktorija v Franciji. Zato sta ti dve obdobji v zgodovinskih knjigah označeni za nemoralni.

Moda pa je večna skrivalnica med pretirano občutljivostjo in življenjsko radostjo. Že dolgo traja ta igra. Psihologi, ki so se začeli s tem ukvarjati, so našli razlago: modo so označili za „teorijo o izmenjavanju erogenih področij".

Po tej teoriji je ženska v celoti vredna poželenja, samo moški ne sme vsega naenkrat začutiti. Torej je prisiljen, da se omeji zmeraj samo na en del ženskega telesa. Modni ustvarjalci ga zato posebej poudarjajo, bodisi da ga razkrijejo za čvrsto napetim blagom in pretirajo njegovo veličino.

Če se je nova oblika ustalila, potem se nobena ženska ne počuti dobro oblečena, če ne gre vštric z modo. Okoli 1860 dama brez krinoline ni bila dostojno oblečena. To velja za pretirano nabran hrbet ob prehodu v naše stoletje in za modo ploskih prsi v dvajsetih letih. In danes je vsaka ženska, ki nosi predolgo krilo, neelegantna. Toda kmalu premočno poudarjanje enega dela doseže nasproten učinek. On že vse pozna, prične se dolgočasiti, saj je (kot trdijo psihologi) „erotični kapital izčrpan". Sedaj akcent prestavimo, področje se spremeni, to pa v začetku deluje nekoliko nečedno. In prav ta mali šok je resnična osnova za spremembo.

Včasih pridejo časi, ko je videti, da se je ta igra razvodenela in žene se prično povsem zakrivati. Tedaj govorimo o pretirano sramežljivem obdobju. Taka doba se kaže čistejša, kot pa v resnici je, in ne traja nikoli predolgo.

Teorija o skrivalnici z ženskim telesom pojasni tudi mnogo modne muhavosti. Dandanes nam je povsem razumljivo, če ženska vsakih nekaj let spremeni svojo opravo in celo svojo silhueto. Vendar pa mode v današnjem pomenu nekoč ni bilo. V antični Grčiji niso poznali nič podobnega in od propada rimskega imperija do sredine 14. stoletja se stil oblačenja skorajda ni spremenil. Nenadoma pa so začele lepe dame na razsipniških dvorih Francije in Burgundije potegovati za naklonjenost vladarja in so odkrile (ali ukazale odkriti) tri najučinkovitejša orožja v modnem arzenalu: ozko povezovanje, izrez in čudne klobuke z rafiniranimi tančicami, prava oblačila za glavo, ki niso več pokrivala las in obraza, temveč so se mogočno dvigovala kot rogovi, polmeseci in stolpni vrhi. Čuvaji čednosti so ta razvoj seveda prekleli. Pridigarji so obljubljali peklenske muke vsem, ki so na tem svetu nosile „sramne" torej „modne" obleke. Pozneje so bili puritanci v Angliji in Ameriki prav tako razkačeni. Prekleli so vsako oblačilo, ki je več (ali manj) služilo samo za zaščito pred vremenom. Mar ni potem privlačevalo poželjivih pogledov? Seveda — to je bil tudi njegov namen.

V 15. stoletju je poudarjala moda, posebej v zahodni Evropi, erotični moment s tesno povezanim životom in globoko izrezanim steznikom, tako da so obleke zgodnje tudorske dobe učinkovale skoraj sramežljivo. Kmalu pa se je spet vse spremenilo: kraljica Elizabeta I. je nosila globoko izrezane obleke in je tako določila modo še za sledeča desetletja.

V sredini 17. stoletja so postale obleke zaradi močnega vpliva angleških in ameriških puritancev zopet nekoliko bolj sramežljive. Ko pa je Karel II. zasedel prestol, je bila čednost hitro pozabljena. Na Lelysovih slikah v londonski Hampton-Court. Galery so lepe dvorne dame vse prej kot sramežljivo oblečene.

Prav čudno je, da so v 18. stoletju nekaj veljala zakrita ramena in nobena dama, ki je nekaj veljala, jih ne bi razkrila v javnosti, pa naj je steznik puščal poglede še tako daleč. Po francoski revoluciji je slika zopet drugačna: oblačila so postala lahka in ohlapna, do tedaj zakrite noge so se začrtavale pod često polprozorno obleko. In sedaj dame niso razkazovale samo globokega dekolteja, temveč tudi mehko oblino prsi nad visoko prepasanim životcem.

Ob prehodu v naše stoletje in v njegovih zgodnjih letih so dosegli modne učinke tako, da so obline pustili samo slutiti. Krila so se tako podaljšala, da so jih morale damne pri hoji malce privzdigniti — pri tem pa so pokazale bele oblačke čipkastih spodnjih kril. Namigovanje spodnjih kril so zavestno kultivirali: slike Toulouse-Lautrecovih plesalk kankana naj služijo za ekstremni primer. Zvečer je umerjeni izrez učinkoval prav čedno, toda čez dan je moral biti životec povsem zaprt, vratni izrez je segal skoraj do ušes. Zabavno je, da so temu sledečo modo V-izreza sramotili s prižnic in da so zdravniki menili, da utegne privesti celo do pljučnice.

Toda vse to se sploh ni moglo primerjati s strahoto, ki jo je povzročila povojna moda dvajsetih let. Ženski svet je kazal noge. Sodobni čuvarji čednosti so se penili. Naj so bili minuli časi še tako „poželjivi", dovolili so vedno samo bežen pogled na poveze. V dvajsetih letih pa je bilo nekaj vendar tabu: prsi. Videti je bilo, da so posebno globoko izrezane obleke šokirale ameriške cenzorje. „Dvojno" namigovanje je bilo prepovedano. Prsi tedanjega modnega idola so morale pomeniti samo „eno". Če bi bili izumili film eno generacijo prej, potem se cenzura ne bi bila niti za trenutek razburjala zaradi preglobokega izreza; pač pa bi bilo njihovo prekletstvo zadelo filme, v katerih bi bilo videti kakšno žensko nogo, saj je to takrat veljalo za posebej razburljivo. Ta telesni del je bil tako dolgo zakrit, da se je v njem nabral pomemben „erotični kapital".

Proti koncu dvajsetih let so noge že pričele dolgočasiti, zato pa je hrbet pridobil veljavo. Večerne in mnoge dnevne obleke so ga razkrile do pasu. Taka moda se je obdržala skoraj do pričetka druge svetovne vojne.

V zadnjih letih moremo opazovati zavestno vrnitev k modi dvajsetih let in k novemu poudarjanju nog; morda pa je višek že tudi prekoračen. Če prično žene pod visoko nad kolena dvignjenimi krili nositi ozke hlače, potem je konec erotičnega učinka razkritih nog. Najti bo treba novo atraktivno področje. Toda katero?

Sicer pa velja, da modnih muh ne moremo nikoli predvideti. Kdo ve, kaj nam bo moda v kratkem zakrila ali — odkrila.

Drobne zanimivosti

● V Transilvaniji (Romunija) spoštujejo na deželi še zdaj star ljudski običaj, da mladoporočenca takoj po poročnem obredu pojesta surovi očesi kozliča; nevesta levo, ženin desno. To naj bi zagotovilo večno zvestobo v zakonu, kajti v naravi si ni nič bolj blizu in bolj podobno kot očesi kozliča, pravi staro izročilo.

● Na inštitutu za tehnologijo Michiganske univerze so skonstruirali žago, ki reže kovine, les in plastične mase z vodo. Namesto ostrine ima napravo, ki s trojno hitrostjo zvoka in s pritiskom 3000 kg na kvadratni milimeter brizga vodni curek, ki razreže material hitreje in natančneje od vsake kovinske žage.

● V boju med čapljo in njenim najhujšim sovražnikom jastrebom letata nasprotnika v divjem vrtincu in skušata drug drugega raniti v hrbet. Čeprav je ujeda bolj spretna in močnejša, je zmagovalec dvoboja večkrat čaplja.

● Odkar je angleška ladja „Britannia" leta 1840 preplula ocean v manj kot 15 dneh, se največje ladje na svetu potegujejo za „modri trak", priznanje, ki ga dobi ladja, ki vozi najmanj tri mesece najhitreje čez Atlantik. Že od leta 1952 je lastnica tega traku ameriška ladja „United States", ki je za vožnjo porabila le tri dni, 10 ur in 40 minut.

● Najdaljša letalska proga na svetu je tako imenovana „kengerujska proga", ki pelje iz Frankfurta v Zvezni republiki Nemčiji v Sydney v Avstraliji. Dolga je okoli 20.000 kilometrov. Letalo pa potrebuje za polet 31 ur. Vmes je seveda nekaj postankov.

Obrok iz avtomata

Ljudje, ki so jim všeč presenetljive novosti, se navdušujejo za popolnoma avtomatizirano restavracijo. Gost naroči jed ali pijačo po telefonu, ki je na vsaki mizi v jedilnici in tudi na parkirnem prostoru. Telefonistka potrjuje prejem naročila in pritiska na ustrezne gumbe.

Ob pritisku na gumb se drug za drugim vključujejo stroji, ki avtomatično pripravljajo kosilo ali večerjo po jedilniku, na katerem je šestnajst različnih jedi in pijač. Vsa jedila pripravljajo avtomati šele po naročilu.

Eden izmed strojev lahko pripravi na uro do 400 sesekljanih zrezkov, ki jih polaga na prepečenec. Drug stroj peče piščance, reže čebulo in pripravlja ribe ter vse skupaj zavija v papir. V avtomatu se kuha do štiristo hrenovk na uro, stroj jih zavija s kruhom. Zmogljivost drugega stroja se giblje okoli štiristo porcij pečenega krompirja na uro, poseben avtomat pa pripravlja sladoled treh vrst.

Vsi avtomati, tudi tisti, ki izdaja brezalkoholne pijače, pošiljajo jedi in pijače po tekočem traku na kraj, kjer jih prevzemalka naročil razporeja, natakarji pa jih raznašajo po dvorani ali k parkiranim avtomobilom.

Stroj natipka tudi račun za vsako naročilo, hkrati pa registrira promet in nadzoruje zalogo.

Diamant - „kralj" med kamni

O diamantu upravičeno govorijo, da je kralj med vsemi žlahtnimi kamni. Kot najtrša mineralna snov, ki je znana človeku, združuje v sebi sijočo lepoto z vedno večjo uporabnostjo v znanosti in tehnologiji. Pri vsem tem pa sestoji iz skromne prvine ogljika, ki ga najdemo povsod na zemlji v velikih količinah in je glavna sestavina vseh rastlin in vseh živih bitij.

Diamanti se v naravi pojavljajo v različnih oblikah, večinoma pa v kristalih, ki imajo obliko oktaedra, dvojne piramide z osmimi ploskvami. Diamantov pa ne najdemo samo v posameznih kristalih. Posebno v Braziliji jih pogosto najdejo v trdnih kepah, ki sestoje iz drobnih nepravilnih kristalov in jim pravijo bort ali karbonat. Zaradi mnogostranske uporabnosti jih zelo cenijo v industriji.

Kristali diamanta so večinoma majhni in tehtajo redkokdaj več kot 1,5 grama ali 1 karat. Večji kamni so zelo dragoceni, vendar je to odvisno predvsem od njihove barve ali čistine. Najbolj so cenjeni kamni, ki so čisti kot voda, ali takšni, ki imajo rahlo modrikast sijaj, z izjemo zelo redkih, ki imajo modro ali rožnato barvo.

V stoletjih so našli vrsto slavnih diamantov, največji in najslavnejši je cullinan, ki so ga našli l. 1905 v nekem rudniku v bližini Pretorije v Južni Afriki. Tehtal je 3,106 karatov ali nekaj nad 600 gramov. Med slavnimi diamanti ima kohinoor najbolj razgibano zgodovino. Prvikrat se je pojavil v začetku 14. stoletja. Zgodovinarji poročajo, da je takrat, ko so ga našli v rudnikih diamantov v južni Indiji, tehtal približno 800 karatov. Do začetka 16. stoletja ga je imela v lasti neka indijska kneževska rodbina. Takrat pa so vdrli v Indijo Moguli in postal je last Velikega Mogula. V letu 1739 je mesto Delhi, prestolnico velikih Mogulov, zavzel perzijski osvajalec Nadir šah. Ta je med drugim zaplenil tudi diamant kohinoor in ga vzel s seboj v Perzijo. Po smrti Nadir šaha je diamant prehajal iz roke v roko, dokler ni prišel v Lahore, glavno mesto Pandžaba v severni Indiji. Po končani drugi vojni s Sikhi je leta 1849 kupila ta veliki diamant Vzhodnoindijska družba in ga podarila angleški kraljici Viktorii.

Ivan Cankar:

NA KLANCU

10

Ali grenko ji je bilo v dno srca. In da je pijanec, da zapije vse, kar zasluži, da se potepa cele noči po gostilnicah in uganja reči, ki jih človek povedati ne more. In da ni pri krojačevih tako, kakor bi si kdo mislil; oblači se fant po gosposko, doma pa jedo močnik in krompir, posebno odkar stari nič več ne dela, ker je na pol oslepel in so mu tudi noge odpovedale. Časih so imeli tri pomočnike, potem dva, zdaj pa imajo samo še enega in pa učenca, ki nič ne dela in je pri njih samo zato, da seka drva in da hodi po tobak. Ženska, ki jim kuha, je kakor zlodej in že zdaj opravlja Francko po vsem trgu, od hiše do hiše hodi in opravlja... Francka je sedela globoko sključena, tako ji je bilo, kakor da bi jo zabadali z iglami od vseh strani. Nihče ni rekel besede naravnost — namigavale so, govorile so tako, da je bilo treba razumeti nasprotno, in Francka je razumela. Če so dejale: „Pameten fant je, no," se je to glasilo: „Lump je, da mu ni enakega v deveterih farah!" — Francka je skrivala svoje misli in se je bala, da bi ne izpregovorila zaupne besede: planili bi takoj skozi odprte duri njenega srca in bi tam vse omazali, oskrunili... Govorila je z njim poredkoma, nikoli nista bila sama in Francka si je želela, da bi samo uro, samo kratko minuto slonela tako tesno drug ob drugem in šepetala zaupno, presrčno, kakor tam pod kostanjem, ko je padalo nanju velo listje. Tudi on ni bil več tako vesel; nekaj nemirnega je bilo na njegovem obrazu, časih je strnil obrvi in je gledal zamišljeno. Govorila sta o čem navadnem, samo da sta govorila, in potem je mahoma prekinil razgovor ter je preskočil na čisto drugo stvar, ki je bila prav tako navadna in brezpomembna. Oba sta čutila na obrazu tuje poglede, in čeprav ni bilo nikogar v sobi, jima je bilo, kakor da nista sama... Dnevi so se vlekli počasi — žalostni deževni dnevi; nebo je bilo pusto, sivo, rjave luže so prepregale vso cesto. Prišla je pogostokrat mati in se je razgovarjala s Francko; tudi ona je bila zvedela grde reči o njem in jih je očitala Francki z osornim glasom, kakor da bi jih bila ona storila; pripovedovala je neprestano in Francki je bilo tesno, da bi zavpila. „Zakaj tako govorite, mati?" je zajokala. — „Bolje je, da veš prej — da boš vedela, kako si si postlala." In pripovedovala je dalje, kako da je imel dekleta v trgu in tudi zunaj po vaseh, zato zna sladko govoriti in se gosposko oblači.

„Ni res, mati!" je zakričala Francka in srce se ji je paralo.

„Če ti bolje veš, toliko bolje zate... Pa naj le nikar ne misli, da je kakšno terno zadel. Dvesto goldinarjev dam, niti solda več, in še teh ne dobi v roko. Ne bo jih zapil prvi mesec... poznam ga, kakšen je. Spravil bi denar in bi posedal po gostilnicah, dokler bi ne imel luknje v žepu... poznam ga! In tudi ti bi mu pomagala, tudi ti si taka!"

Zvečer je Francka molila, da bi bilo vse pri kraju, da bi čas prišel. Shujšala je in obraz je bil še bolj droben in bel nego prej, čisto prozoren, tako da so bile oči nenaravno velike in svetle.

Čas je prišel in vršila se je svatba; v treh kolesljih so se peljali v cerkev; ljudje so se posmehovali, ker je bilo vse tako tiho in ponižno, skoro siromašno. Francka je imela obleko iz rumenega atlasa, trakovi so bili svetlozeleni. Ko je stopila v voz, se je spotaknila in skoro bi bila padla; pozabila je privzdigniti krilo in oškropila se je z blatom. Mati je stala med durmi in je zakričala nad njo: „Še hoditi ne zna, neroda!" Dan je bil dolgočasen, od jutra je deževalo, in ko so se vračali iz cerkve, je pričelo spet nalahno pršiti.

Francko je bolela glava; izginila je vsa radost, vse veselo pričakovanje je izginilo in nič ni bilo drugega vse naokoli nego pust deževen dan in pusto, pusto življenje... Nagnila je glavo in solze so ji kapale po licih. Ženin se je ozrl nanjo in se nasmehnil. „Kakšen otrok!" si je mislil na tihem in spet se mu je zasmilila. „Ker se joka vsaka nevesta, pa se joka še ona."

Praznovali so svatbo v zaklenjeni gostilnici. Zrak je bil vroč in težak, kričali so, peli in popivali vso noč; tudi ženin se je upijanil in je plesal neprestano z vsemi ženskami. Pozno ponoči je šla Francka iz zadahle sobe in je stopila na prag. Ko ji je zapihal v lice mrzel zrak, je omahnila in zgrudila bi se bila, da se ni prijela za duri z obema rokama... Znotraj so peli s pijanimi glasovi, slišala je tudi glas svojega moža — hreščeč je bil in hripav, komaj ga je spoznala. Peli so razposajeno kvanto, kruljav starec je godel na harmoniko. In Francki se je zazdelo mahoma vse tako umazano, grdo, žalostno, da bi sedla v kot pri durih in bi zaspala in bi se ne zbudila nikoli več.

o

Komaj se je Francka, mlada žena, ogledala po hiši, se je zgodilo nekaj strašnega, tako da se je njen mladi mož, krojač Tone Mihov, popolnoma izpremenil.

Tisti dan, ko se je vršila svatba, je prišel v trg krojač iz mesta, mlad človek, ki je nosil svetle karirane hlače in

Tako so si delili svet

(Nadaljevanje iz zadnje številke)

DE GAULLE NASPROTUJE

Prav iz tega računanja, da bi po diplomatsko dobili od Stalina tisto, kar jim s samim bojem proti nacističnim četam ne bo uspelo, in hkrati iz ameriške želje, da bi Sovjetska zveza končno le posegla v vojno proti Japonski, se je rodila misel o srečanju v Jalti. In čeprav je bil Stalin še tako trdno odločen, da države, v katere so prodirale sovjetske čete, spremeni v nekakšen varnostni oklep Sovjetske zveze in da bodo torej tam Moskvi bolj ali manj vdane vlade, si je kar precej želel, da bi vse to lahko opravil z anglo-ameriškim privoljenjem. Kot je menil George Kennan leta 1944: „Sovjetski zvezi ne bo lahko ohraniti oblast, ki si jo je zagotovila nad narodi osrednje in vzhodne Evrope, brez moralne in materialne pomoči Zahoda."

Približno s takimi nasprotujočimi se računi in nameni so se trije veliki po daljšem izbiranju kraja sestanka odpravili na Krim.

Še preden se je trojica sestala, je general de Gaulle glasno povedal, da nasprotuje takemu sestanku. Motivi, ki so šefa začasne francoske vlade pripeljali do tega, da se je še enkrat uprl zaveznikom, so precej zapleteni, hkrati pa enostavni. Šlo je za Francijo, za njen „rang" med zahodnimi zavezniki. Ko sta se Churchill in de Gaulle sestala med 10. in 13. novembrom 1944 v Parizu, je francoski vodja predlagal sporazum London-Pariz, poglabljanje tradicionalne „srčne antante", tako da bi, kot je rekel de Gaulle, „naši stari državi, obe oslabeli v vojni, imeli dovolj močan glas, da jima bosta morali prisluhniti Sovjetska zveza in ZDA, in dovolj teže, da se ne bo zgodilo nič, kar tudi oni ne bosta privolili in odločili". Churchill se strinja, toda meni, da vse to lahko veliko laže dosežeta, če bi skušali prepričati zaveznike, ne pa jim kljubovati. Hkrati pa se mu zdi, da vsaj v tistem trenutku nov sporazum s Francijo ne bi bistveno okrepil položaja Velike Britanije. Odločena, da varuje svoje koristi, po svoje pa mogoče tudi koristi Evrope, Velika Britanija torej hoče ohraniti svoje mesto med veliko trojico. „Prisotna naj bi bila povsod, sodelovala pri vseh odločitvah, ničesar ne bi dala za nič in sprejemala naj bi obresti . . ."

Prav zato, ker ni bil povabljen v Jalto, de Gaulle tudi danes ne more pozabiti jaltskih odločitev. Takrat je bilo samo še huje. Za sam problem delitve vplivnih področij v Evropi pa mu je bilo gotovo tudi že tedaj popolnoma jasno, da ne Francija ne Velika Britanija, ne obe skupaj ne moreta bistveno spremeniti poteka dogodkov. Zlasti še, ker sedaj ni več šlo za to, da bi z raznimi koncesijami ali pa celo s pritiskom dobili od Sovjetske zveze tak sporazum, ki bi bolj ustrezal Zahodu, ampak samo za to, da bi kar najdraže prodali svojo „privolitev" (Churchill uporablja prav ta izraz) in tako z načelnimi izjavami in diplomatskimi akcijami vsaj nekoliko spremenili stanje, ki je vse bolj dobivalo podobo dokončnega.

Da je tako, se je de Gaulle najbolje prepričal med svojim obiskom v Moskvi. Uradno sporočilo o razgovorih so podpisali šele ob štirih zjutraj, ko je de Gaulle že zagrozil, da bo odpotoval. Francoskim gostom je Moskva jasno pokazala, da takih poročil ona pravzaprav niti ne potrebuje oziroma da so zanjo vsekakor veliko manj pomembna kot za sopodpisnike.

Ko so bili sovjetsko-francoski razgovori najbolj napeti, se je Stalin skorajda požvižgal nanje: sprehajal se je po Kremlju, se šalil in nazdravljal znanim in neznanim. Hkrati pa je od de Gaulla v zameno za sporazum o prijateljstvu, ki ga ni prav nič veljal, zahteval priznanje „Lublinskega komiteja" (začasne poljske prokomunistične vlade, Francija pa je priznavala emigrantsko vlado v Londonu). De Gaulle se je upiral tej zahtevi, toda hkrati se je zavedal: „. . . nisem se upiral, ker bi si domišljal, da ima moje upiranje kak stvaren pomen. Nismo imel sredstev, da bi preprečili Rusom uresničiti njihove načrte, po drugi strani pa sem že slutil, da jim bodo tudi Američani in Angleži pustili, da store, kar hočejo . . ." In dejstvo je bilo, da so bile razmere že take, da tudi Washington in London nista mogla kaj veliko.

Zahodna voditelja sta prišla na Krim z letalom v soboto 3. februarja 1945 okrog poldneva. Dan pred tem sta se Roosevelt in Churchill sestala na Malti. Čeprav je bil Roosevelt med plovbo z ladjo iz Amerike zelo utrujen. pogosto kar odsoten, je bilo vzdušje v taboru zahodnih zaveznikov vedro, polno samozavesti in zaupanja.

„Velika trojica" v Jalti leta 1945. Od leve na desno sedijo predsednik britanske vlade Churchill, ameriški predsednik Roosevelt in predsednik sovjetske vlade Stalin; za njimi stojijo zunanji ministri in drugi strokovnjaki.

Roosevelt se je v Jalti nastanil v cesarski palači Livadia, Churchill pa v vili princa Voroncova. Stalin je prišel šele naslednji dan; uradni pogovori pa naj bi se začeli 4. februarja od 5. popoldne v veliki plesni dvorani palače Livadia, tako da se bolnemu ameriškemu predsedniku ne bi bilo treba preveč gibati.

OSEM DNI POGOVOROV

Pogled proučitve položaja na frontah in razvoja vojaških dogodkov so v osmih dneh razgovorov razpravljali v Jalti o naslednjih temah: ustanovitev Organizacije združenih narodov, ureditev nemškega vprašanja, sovjetska udeležba v vojni proti Japonski, prihodnost osvobojene Evrope in še posebej poljsko vprašanje.

Ob prvi točki je šlo za spopad nasprotujočih si interesov Amerike in Sovjetske zveze. Združene države Amerike so hotele za vsako ceno ustanoviti organizacijo združenih narodov, Sovjetska zveza pa se za tako organizacijo, v kateri naj bi bila po njenem mnenju izolirana, seveda ni preveč navduševala. Najbolj se je zataknilo pri vlogi in načinu delovanja varnostnega sveta. Američani so menili, da velesila, ki je neposredno zapletena v kako zadevo, o kateri razpravlja varnostni svet, ne bi smela imeti pravice veta. Sovjetska zveza pa je menila, da mora biti pravica veta neomejena in da lahko veto celo že takoj na začetku prepreči katerokoli razpravo v varnostnem svetu. Končalo se je s kompromisom: Sovjetska zveza dobi v generalni skupščini tri mesta (Sovjetska zveza, Belorusija in Ukrajina), z vetom pa lahko velesila prepreči glasovanje, ne more pa prepovedati razprave.

Pri nemškem vprašanju je šlo za razkosanje Nemčije in za reparacije. Pomembnejši del nemškega vprašanja je bil pravzaprav že rešen: 14. novembra 1944 je Posvetovalna evropska komisija dokončno potrdila januarske dogovore o utsreznih okupacijskih conah. Poraženo državo naj bi razdelili na pet državnih teritorijev. Reparacije je Stalin ocenil na 20 miljard dolarjev, polovico tega naj bi dobila Sovjetska zveza. Toda ni bilo dokončnega sklepa.

DELITEV DALJNEGA VZHODA

Roosevelt in Stalin sta se posebej menila o sovjetski udeležbi v vojni proti Japonski. Da bi razumeli ta del razgovorov in tudi ameriško popustljivost v delitvi Daljnega vzhoda, je treba vedeti, da so februarja 1945 Američani še vse kaj drugače gledali na vojno na Pacifiku kot šest mesecev kosneje. Čeprav so ZDA že pripravljale jedrsko orožje, še nihče ni znal točno povedati, kdaj in kako bo eksplodirala prva atomska bomba. In brez odpiranja „druge fronte" s sovjetskimi divizijami (naj bi jih bilo vsaj 60, je menil general MacArthur) bi se vojna z Japonsko po računih ameriškega generalnega štaba zavlekla vsaj še eno leto in zahtevala samo v ameriških vrstah pol milijona človeških žrtev.

Zaradi tega je bilo toliko bolj pomembno dobiti od Sovjetske zveze zagotovilo, da bo odprla drugo fronto kar najhitreje, se pravi najkasneje v treh mesecih po kapitulaciji Nemčije, in Roosevelt je bil pripravljen kar drago plačati tako zagotovilo. Sovjetska zveza naj bi dobila vse tisto, kar je izgubila v rusko-japonski vojni leta 1905 (se pravi: južno polovico Sahalina, pomorsko oporišče Port Arthur v najem, internacionalizacijo Dairena, izkoriščanje osrednje kitajske in mandžurske železnice), razen tega pa še Kurilske otoke in priznanje neodvisnosti Zunanje Mongolije. Ker so Američani vse to priznali Sovjetski zvezi brez posvetovanja s Kitajci, ni čudno, da na Vzhodu pogosto ocenjujejo ta del jaltskih sporazumov kot nekakšen „vzhodni München".

Toda dve tretjini vseh jaltskih razgovorov in sedem od osmih sej je bilo posvečenih vprašanjem „osvobojene Evrope" in še posebno Poljske.

VZHODNE MEJE

Rezultati so bili pravzaprav skromni. Poljska: vprašanje zahodne meje je ostalo odprto, na vzhodu pa naj bi se Sovjetska zveza pomaknila na malenkostno popravljeno „Curzonovo črto" (določeno v Brest Litovsku med carsko Nemčijo in Sovjetsko zvezo ob koncu prve svetovne vojne); za vlado iz Lublina, ki se je bila medtem že preselila v Varšavo, pa so odločili, da jo bodo razširili z „demokratskimi voditelji" iz londonske vlade in še s tistimi, ki so bili že v državi. Ta razširjena vlada naj bi kar najhitreje pripravila „popolnoma svobodne volitve na podlagi splošne volivne pravice in tajnega glasovanja". Ko je Roosevelt hotel zvedeti od Stalina, kaj lahko pomeni „kar najhitreje", mu je le-ta odgovoril: „V enem mesecu".

In ker je Stalin tudi potrdil „deklaracijo o osvobojeni Evropi", v kateri so se tri zmagovalke obvezale, da bodo pomagale bivšim okupiranim državam „ustvariti demokratične institucije po svoji izbiri", ni čudnega, če je bil bolni Roosevelt — ki je bil mogoče tudi drugače nekoliko preveč naiven in lahkoveren za vodjo tako velike države vsaj na področju zunanje politike — ves navdušen in prepričan, da mu je uspelo — kot je izjavil njegov najbližji svetovalec Harry Hopkins — „dobiti prvo veliko bitko za mir".

Churchill je bil nekoliko manj navdušen, saj se je zavedal, da sam jaltski sporazum pomeni kaj malo in da bo vse odvisno od „duha, s katerim bodo uresničena določila sporazuma". Toda tudi on se ni imel kaj pritoževati: dobil je proste roke v Grčiji, zadržal Sovjetsko zvezo zunaj Sredozemlja in v primerni razdalji od Bližnjega vzhoda, kar je bilo v britanskih velesilskih časih za Otok veliko pomembnejše od dvomljivih zagotovil za vplivna področja v osrednji Evropi.

Stalin, ki zaradi nezadržnega prodiranja sovjetskih armad proti srcu Nemčije tako in tako ni imel kaj izgubiti, pa si je lahko čestital, da je za svoje širjenje v osrednjo Evropo in deloma tudi na Balkan dobil bolj ali manj tiho privolitev zahodnih zaveznikov. Vsekakor pa se je zavedal, da so določila sporazuma dovolj meglena, da bo lahko ukrepal tako kot bo hotel in mogel. In tako je tudi storil že v naslednjih mesecih. Jaltski sporazum, s katerim so zahodni zavezniki skušali dobiti tudi od sovjetskega deleža osvojenih in osvobojenih ozemelj del zase, je praktično nehal veljati že čez nekaj mesecev, ko si je Sovjetska zveza vzela celo več, kot je sprva sama mislila. Tako so jaltski sporazumi v resnici ostali samo pismeni dokument o tem, kako velesile s pozicij sile skušajo trgovati z usodo manjših narodov.

---

suknjo s škrici. Nastanil se je nasproti sodnije, prezidal je kar vso hišo in nato je odprl prodajalnico z narejenimi oblekami. Ljudje, ki so hodili ob nedeljah v cerkev, so morali mimo; čudili so se in so kupovali. In kmetje, ki so prihajali k notarju in v sodnijo, so poizvedovali po cenah in so gledali, ko jim je ponujal krojač celo obleko za pet goldinarjev. „Prekleti Mihov, lahko se nosi gosposko; hotel je pet goldinarjev samo za delo!"

Mihov se izprva ni vznemirjal veliko; stvar se mu je zdela tako neumna, nenaravna, da se ni bal nič hudega. Jasno je bilo zanj, da je sleparija vse skupaj in da bo izginil pritepenec čez noč, kakor je bil čez noč prišel. Ni verjel, da bi se mu usedel kdo na limanice; blago je bilo slabo, obleke so bile skrpane tako na hitro, da je bilo treba samo malo nategniti, in šivi so se parali. Kmetje niso neumni, ogibali se bodo sleparja na devet sežnjev. Toda niso se ga ogibali in slepar ni izginil. Še razširil je prodajalnico in najel si je še dvoje delavcev — bogve od kod; prišla sta lačna in razcapana in šivala sta mu pač na pol zastonj. Prej je delal samo za kmete in hlapce, zdaj je prodajal tudi boljše blago in ni se ukanil: vse je hodilo k njemu, učitelj si je naročil svetlo poletno obleko pri njem, sodnik si je dal napraviti karirane hlače. Krojač sam je stal na pragu, kadil je dišeče smotke in se je smehljal vljudno ljudem, ki so prihajali mimo, tako da jih je zavajal že njegov sladki obraz.

Mihov je čakal — nič ni bilo, nihče se ni pritoževal. Ostali so mu samo nekateri stari ljudje, ki so bili navajeni nanj in niso hoteli menjavati. Vse drugo je šlo — izgubili so se kmetje, izgubili so se uradniki, ki so se oblačili gosposko in niso radi drago plačevali; otroške obleke ni napravil Mihov nobene več — prišle so binkošti, prišla je birma in nikogar ni bilo; Mihov je stal na pragu, bled, glavo sklonjeno — in ogibali so se ga na devet sežnjev. Časih se je kdo nasmehnil, če se je ozrl po strani nanj: „A, Mihov, kaj praviš? Lahko si se nosil gosposko za noš denar. Lepo si nas molzel. prekleti Mihov, prav se ti godi!"

Mihov je čutil, da se mu je godila velika krivica. Ali je dovoljeno, da pride mahoma tuj človek in vzame domačim poštenim ljudem kruh izpred ust? Mislil je, da bi morali to prepovedati, da bi morali pritepenca izgnati, pognati ga, od koder je prišel, in povrhu še zapreti. Tako bi bili lahko uničeni vsi, če bi bilo sleparstvo dovoljeno. Toda niso se ganili, sodnik si je bil celo naročil karirane hlače.

In bolelo ga je najbolj, grizlo ga je kakor s kleščami, da ga je bil pritepenec prehitel. Sam bi bil moral storiti tako, napraviti bi bil moral prodajalnico — šlo bi, posojilnica bi mu bila dala denarja. Že se mu je zdelo, da je bil to v resnici nameraval in da mu je slepar misel ukradel, izpred nosa ukradel, ko jo je baš nameraval izvršiti. Prepričan je bil naposled popolnoma, da je ukanjen, osleparjen, in premišljeval je, če ni bil izdal kdaj svoje misli hudobnemu človeku, ki mu je bil zaviden in se je zmenil z onim za dobro plačilo. Zmedle so se mu misli od grenkobe in sovraštva in zbavljal je po gostilnicah. „Molči, Mihov, da te ne bo tožil!" so mu svetovali prijatelji, a natihoma, so se nasmihali, ščuvali so ga celo naskrivoma, ker bi jim bilo prijetno, če bi prišlo do hrupnega razpora. Novi krojač pa je bil vesel človek, redil se je, obraz se mu je širil in polnil, debelel je polagoma in nosil je troje prstanov; za zabavljanje se ni menil, smejal se je in poznalo se mu je celo, da mu je Mihova zavist pogodu. In ta smeh veselega in rejenega človeka je bil Mihovu strašen, ostuden. Tresel se je, kadar je pogledal v široki, svetli obraz, in pest se mu je krčila, da bi udaril, udaril z vso silo, tako da bi se raztopila svetla mast in da bi izginil smehljaj z debelih ustnic.

To so bili vroči dnevi julija in avgusta, suh prah je ležal v zraku, nebo je bilo belosinje, kakor od vročega jekla. Ob tem času so napravili v trgu vsako leto veselico s petjem, šaljivo igro, deklamacijami in slavnostnim govorom. Slavnostni govori so bili Mihova stvar; pisal jih je notar, načelnik bralnega društva, in Mihov je govoril z visokim, donečim glasom in z lepimi kretnjami tiste dolge zavite stavke, polne nerazumljivih besed; sam se je navduševal sredi govora, sladko mu je bilo, ko je videl pred sabo vse polno rdečih, potnih obrazov, ki so strmeli vanj; migljalo je pred njim, čutil se je srečnega, vzvišenega nad vse na svetu in besede, gladko naučene, so le tako kapale z ustnic, sam jih ni več razumel in osvestil se je šele, kadar je izpregovoril zadnji stavek in ni prišlo nič več dalje; stal je še nekaj časa, poten, ves zardel, potem je stopil korak nazaj, priklonil se je nalahko in se je nasmehnil v čisto otroški zadregi, spodaj pa so kričali in ploskali. „Lepo si govoril, Mihov!" Mihov si je brisal čelo in srce mu je tolklo od blaženosti. „No, da, mislim, da se mi je posrečilo . . ."

Veselica je bila konec avgusta, pripravljali so se že zgodaj v juliju. Mihov je čakal in naposled je šel k notarju.

„No, kaj pa vi, Mihov?" ga je vprašal notar.

Mihov se je nasmehnil vljudno.

„Zaradi govora, gospod notar . . . pojemo že štirinajst dni in za govor je treba tudi par tednov. Ne gre tako hitro, kakor bi si človek mislil . . ."

Notar je bil v zadregi in Mihov je to opazil. „Ni ga še napisal!" si je mislil in hitel je, da bi se opravičil.

„Tako se ne mudi, lahko še čakam teden dni . . . samo zato, da sem omenil . . ."

Notar se je zazibal na stolu in je odgovarjal počasi in obzirno.

„Glejte, Mihov, saj ste zmerom lepo govorili . . . ne zaradi tega, da bi vam kaj očital . . . ampak krojač je bil tako siten, nismo se ga mogli odkrižati . . ."

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

za oddih in razvedrilo

WILLIAM SAROYAN

Staromodna zgodba o ljubezni

Bratranec Arak je bil leto in pol mlajši od mene, polnega obraza, temne polti in vpadljivo uglajenega vedenja. To ni bilo namerno. Njegovo vedenje je bilo že po naravi takšno, kot je bilo po drugi plati moje od vsega začetka neotesano. Arak je premagoval težave v šoli z zapeljivim smehljajem, ki je razkril narazen štrleče gornje zobe in omehčal kot kamen trdo srce naše učiteljice miss Daffney; sam sem pa vedno planil v sredo težav ter hrupno in s poudarkom razlagal, da je krivec miss Daffney ali kdor koli, samo ne jaz, in da bom, če bo treba, spravil stvar pred vrhovno sodišče in dokazal svojo nedolžnost.

Navadno so me povabili v šolsko pisarno. Včasih sem bil tepen, ker sem diskutiral o stvari z ravnateljem mr. Derringerjem, ki je bil nekoliko šibek v besednem prepričevanju. Če sem ga spravil v zadrego, je izvlekel jermen.

Arak je bil drugačen; nič mu ni bilo do borbe za pravico. Še zdaleč ni bil tako pameten kot jaz in čeprav je bil leto in pol mlajši od mene, je bil z menoj v istem razredu. To bi nič ne pomenilo, če bi ne bil to peti razred. Navadno sem zmagal v prepirih z učitelji; a namesto da bi bili veseli, da se me znebijo, so se upirali moji premestitvi. Najbrž so upali, da bodo naslednji semester zmagali v debatah z menoj in izenačili stanje. Tako je naneslo, da sem bil najstarejši učenec petega razreda.

Nekega dne je hotela miss Daffney prepričati svet, da sem napisal na šolsko tablo pesem, v kateri je bilo rečeno, da je grda in da je zaljubljena v mr. Derringerja. Avtor pesmi nisem bil jaz, temveč bratranec Arak. Kadar sem pisal pesmi, ni šlo nikoli za miss Daffney, temveč za koristne reči. Kljub temu se je postavila miss Daffney k moji klopi z ravnilom v roki in dejala, ne da bi koga imenovala, da bo ugotovila, kdo je odgovoren za nesramno žalitev na šolski tabli, in poskrbela, da bo prejel zasluženo kazen.

„Prejel?" sem dejal. „Mar veste, če je bil deček in ne deklica?"

Mis Daffney me je udarila po členkih desne roke. Poskočil sem in dejal: „Nikar me ne bijte po členkih. Pritožil se bom."

„Sedi!" je dejala miss Daffney.

Sedel sem. Potegnila me je za desno uho; odkar me miss Daffney in ostali učitelji vlečejo zanj, je nekam razpotegnjeno.

Sedel sem in mirno, skoraj neslišno dejal: „Žal vam bo."

„Drži jezik," je dejala miss Daffney in, čeprav sem bil razdražen ko vrag, sem iztegnil jezik, medtem ko so dečki in deklice, mali Mehikanec, Japonec, Armenec, Grk, Italijan, Portugalec in navadni Američani, ki so se veselili šale, tulili od smeha. Miss Daffney je pomerila z ravnilom na roko, toda zdaj je oplazilo ravnilo moj nos. To sem imel za posebno žalitev, ker sem že takrat veljal za dolgonosca.

Kratkega nosu bi ne zadela, zato sem občutil njen udarec kot zahrbten namig na dolgost svojega nosu. Držal sem obtolčeno roko na ranjenem nosu in znova vstal.

Rekla mi je, naj držim jezik; vztrajal sem pri tem, da nisem nič hudega storil, temveč sem izpolnil samo njeno povelje. Zato sem nedolžen ter si nikakor nisem zaslužil obtolčene roke in odrgnjenega nosu.

„Molči zdaj," je dejala miss Daffney. „Nočem več slišati tvojih neumnosti. Boš tiho?"

Umaknil sem roko z nosu in utihnil. Smehljal sem se kot deček, ki ji prinese rdeče jabolko. Poslušalci so tulili od smeha. Miss Daffney je odvrgla ravnilo, segla po meni, padla čez klop, se dvignila in me začela loviti po razredu.

„Spet smo tam," sem sam pri sebi dejal, medtem ko me je podila miss Daffney po razredu. „Spet sem se zapletel v klobčič in vse skupaj se bo zanesljivo končalo z umorom, medtem ko sedi krivec, bratranec Arak, tamle in se smehlja. Nikjer ni pravice."

Ko me je končno miss Daffney ujela — česar nisem mogel preprečiti, če nisem hotel, da mi odmeri dr. Derringer še strožjo kazen — je sledila neke vrste rokoborba v prostem slogu: skušala mi je izpraskati oči, populiti ušesa, prste in roke, vmes pa sem jo prosil, naj se vendar vede dostojno kot dama.

Ko se je utrudila, sem se vrnil na svoj prostor in spet je bil na vrsti prvotno zločin dneva: kdo je napisal ljubezensko pesem na tablo?

Miss Daffney si je popravila lase in obleko, zajela sapo, zahtevala in dosegla mir in po trenutkih tišine, ko smo slišali tiktakanje ure, je začela govoriti.

„Zdaj bom vprašala vsakogar poimensko, če je napisal na tablo to odvratno pesem in od vas pričakujem, da boste govorili resnico. Če boste lagali, bom kljub temu našla krivca in vaša kazen bo toliko strožja."

Začela je spraševati dečke in deklice, če so napisali pesem; seveda so trdili, da niso storili tega. Potem je vprašala mojega bratranca Araka in tudi on je dejal, da je ni napisal. Potem je vprašala mene in rekel sem, da je nisem napisal, kar je bilo tudi res.

„Pojdi v ravnateljevo pisarno," je dejala. „Lažnivec."

„Nisem napisal nobene pesmi na kakršno koli tablo," sem dejal. „Nisem lažnivec."

Mr. Derringer me je sprejel brez navdušenja. Dve minuti kasneje je prinesla Susie Kokomoto poročilo o mojem zločinu, v resnici le prepis. Mr. Derringer je bral poročilo, spreminjal obraz, se smehljal, nategnil naramnice, zakašljal in dejal: „Zakaj si napisal to pesmico?"

„Te pesmice jaz nisem napisal."

„Seveda tajiš, da bi jo ti napisal, toda zakaj si jo napisal?" je dejal.

„Nisem je napisal," sem dejal.

„Ne bodi zakrknjen," je dejal Mr. Derringer. „Precej razburljivo govorico širiš. Kako veš, da je miss Daffney zaljubljena vame?"

„Je res?"

„No," je dejal mr. Derringer, „tako tukaj piše. Kaj te je privedlo do tega? Si mar opazil, da me je občudujoče ali kako drugače pogledala?"

„Sploh nisem opazil, da bi vas pogledala," sem dejal. „Ste morda vi zaljubljeni vanjo ali kaj podobnega?"

„To bomo šele videli," je dejal mr. Derringer. „Pesem ni slaba, razen na enem mestu. Res meniš, da je miss Daffney grda?"

„Pesmi nisem napisal jaz," sem dejal. „To lahko dokažem. Jaz ne pišem tako."

„Hočeš reči, da pisava na tabli ni tvoja?" je dejal mr. Derringer.

„Da, in jaz ne pišem takih pesmi."

„Priznaš torej, da pišeš pesmi?" je dejal mr. Derringer.

„Pišem pesmi," sem dejal, „toda ne takih."

„Take govorice," je dejal mr. Derringer. „Upam, da veš, kaj delaš!"

„Vem samo, da je nisem napisal jaz," sem dejal.

„Osebno menim," je dejal mr. Derringer, „da miss Daffney ne samo, da ni grda, temveč je nasprotno — zelo privlačna."

„Zaradi mene," sem dejal. „Želim le, da ne zaidem v težave zaradi nečesa, česar nisem storil."

„Prisodil bi ti, da si napisal pesem," je dejal mr. Derringer.

„Takšne ne," sem dejal. „Lahko bi napisal dobro pesem."

„Kaj meniš pod dobro?" je dejal mr. Derrinder. „Lepo? Ali obrekovalno!"

„Menim lepo," sem dejal. „Le da bi v njej ne govoril o miss Daffney."

„Doslej sem dvomil, da si ti pisec pesmi," je dejal mr. Derringer. „Zdaj ne dvomim več. Prepričan sem, da si jo napisal. Moram te torej kaznovati."

Planil sem pokonci in začel z njim razpravljati.

„Tepete me zaradi nečesa, česar nisem storil," sem dejal. „Zato odločno nasprotujem."

Pošteno me je namlatil in to je slišala vsa šola. Šepajoč sem se vrnil v razred. Pesem so medtem zbrisali s table. Vse je bilo spet dobro. Obtoženec je prejel zasluženo kazen, pesem je bila zbrisana in v razredu je bil spet red. Bratranec Arak je mirno sedel in občudoval rjave kodrčke Alice Bovard.

Takoj v odmoru sem ga vrgel na tla in pokleknil nanj.

„Za to sem bil tepen," sem dejal. „Prenehaj torej s pisanjem takih pesmi."

Naslednje jutro je bila spet ljubezenska pesem na tabli, napisana v bratrančevem slogu in pisavi, in spet je hotela miss Daffney najti krivca in ga poslati po kazen.

Takoj ko sem stopil v razred in opazil pesem in pisavo, sem ugovarjal. Bratranec je pretiraval. Začel sem po armensko preklinjati. Ostal je gluh in nem in zato je miss Daffney menila, da veljajo moje besede njej. „Stopi sem," je dejala. „Če nekaj poveš, govori tako, da te bo vsakdo razumel."

„Nič drugega nimam reči kot to, da nisem napisal te pesmi," sem dejal. „In tudi včerajšnje nisem napisal. Če bom zaradi tega spet zašel v težave, se bom pritožil."

„Sedi!" je dejala miss Daffney.

Ko je prebrala imena, je napisala miss Daffney stran dolgo pimo s pesmijo vred in mi velela, naj ga odnesem v pisarno.

„Zakaj jaz?" sem dejal. „Pesmi nisem napisal jaz."

„Stori, kar ti velim," je dejala miss Daffney.

Stopil sem k mizi in segel po pismu. Miss Daffney me je udarila po roki, da sem tri korake odskočil in zavpil: „Ne bom raznašal ljubezenskih pisem za vas."

To je bilo seveda preveč. Vse ima svoje meje. Miss Daffney je planila proti meni. Bil sem tako jezen na bratranca Araka, da sem se obrnil in se spravil nadenj. Zagotavljal je, da je nedolžen, in se ni upiral. Bil pa je zelo gibčen in, namesto da bi jih skupil, je odnesel le nekaj prask. Jaz pa sem padel po tleh in medtem me je zgrabila miss Daffney. Kar je sledilo, je bil samo njen boj. Ko sem prišel s pismom v ravnateljevo pisarno, sem imel spraskan in razbit obraz in roke, ljubezensko pismo za mr. Derringerja pa je bilo zmečkano in deloma strgano.

„Kje si bil?" je dejal mr. Derringer. „Stopi sem, pokaži mi pismo. S kom si se pretepal?"

Vzel je pismo, ga odprl, zgladil na mizi in ga prav počasi bral. Bil je očaran, lahko rečem, zaljubljen. Z nasmejanim obrazom se je obrnil k meni, da bi me spet grajal, ker sem rekel, da je miss Daffney grda.

„Jaz nisem napisal pesmi," sem dejal. „Tudi včerajšnje nisem napisal; nič drugega nočem, kot da se malce izobrazim, da živim in da me pustijo živeti."

„Tako, tako," je dejal mr. Derringer.

Bil je zelo zadovoljen.

„Vaša stvar, če ste zaljubljeni vanjo," sem dejal. „S tem nočem imeti nobenega opravka."

„Pravim samo, da bi se lahko nekoliko lepše izražal o miss Daffney," je dejal mr. Derringer. „Če ne ugaja tebi, pa se zdi morda nekomu drugemu čisto drugačna."

Bilo mi je zoprno. Vse je bilo zaman.

„Dobro," sem dejal. „Jutri bom vljuden."

„Tako, to je prav," je dejal mr. Derringer. „Seveda te moram kaznovati."

Segel je v spodnji predal mize, kjer je hranil jermen.

„Nikar," sem dejal. „Če me boste kaznovali, ne bom vljuden z njo."

„No, in današnja pesem?" je dejal mr. Derringer. „Zanjo te moram kaznovati. Kar bo jutri, je stvar zase."

„Ne, sem dejal. „Nič ne bo s tem."

„Prav," je dejal mr. Derringer, „toda bodi ljubezniv z njo."

„Bom," sem dejal. „Lahko grem?"

„Trenutek počakaj," je dejal. „Če ne bodo slišali tvojega vpitja, bodo vsi vedeli, da nekaj ni v redu. Stopi raje sem in desetkrat zakriči, pa lahko greš."

„Kričim naj?" sem dejal. „Ne morem kričati, če me nič ne boli."

„Seveda lahko," je dejal mr. Derringer. „Vpij, kot bi te bolelo. To vendar znaš."

„Ne verjamem, da znam," sem dejal.

„Desetkrat bom udaril z jermenom po tem stolu," je dejal mr. Derringer. „Ti boš pa zraven kričal."

„Menite, da bo šlo?" sem dejal.

„Seveda bo šlo," je dejal. „Stopi sem."

Mr. Derringer je tolkel z jermenom po stolu, jaz pa sem skušal tako kričati, kot sem kričal včeraj, a mi ni prav uspelo. Nekam sumljivo je zvenelo. Bila sva sredi dela, ko je stopila v sobo miss Daffney, a je zaradi ropota nisva slišala. Po desetem udarcu sem se obrnil k mr. Derringerju in dejal:

„Deset jih je."

Zagledal sem miss Daffney. Stala je tam prepadena in z odprtimi usti.

„Še nekoliko, moj sin," je dejal mr. Derringer, „dobro morava opraviti."

Preden sem mu lahko povedal, da je miss Daffney v sobi, je znova začel tolči po stolu in jaz sem zraven kričal.

Bilo je odvratno.

Miss Daffney je zakašljala. Mr. Derringer se je obrnil in zagledal — svojo drago.

Miss Daffney ni rekla nič. Ni mogla reči. Mr. Derringer se je smehljal. Bil je hudo v zadregi in začel je vrteti jermen.

„Fanta kaznujem," je dejal.

„Da, razumem," je dejala miss Daffney.

Nič ni razumela, še malo ne.

„Ne morem trpeti, da bi bili otroci na tej šoli nesramni," je dejal mr. Derringer.

Blazno je bil zaljubljen vanjo, vrtel je jermen naokrog in hotel ustvariti vtis važnosti. Miss Daffney pa ni imela razumevanja za to, da je kaznoval fanta s tem, da je tolkel po stolu, fant pa je poleg vpil in sta se tako norčevala oba iz pravice in prave ljubezni. Zelo grdo ga je pogledala.

„Oh, menite, ker sem tolkel po stolu?" je dejal mr. Derringer. „Pravkar sva vadila, kajne, moj sin?"

„Ne, nisva vadila," sem dejal.

Miss Daffney se je jezno obrnila in odšla in mr. Derringer je sedel.

„Zdaj vidiš, kaj si skuhal," je dejal.

„Če se hočete iti ljubezen z njo, storite to," sem dejal. „Toda mene ne mešajte v zgodbo."

„No," je dejal mr. Derringer, „mislim, da sva s tem opravila."

Zelo žalosten je bil videti.

„Vrni se v razred," je dejal.

„Vedite, da nisem napisal pesmi," sem dejal.

„To nima nič skupnega s tem," je dejal mr. Derringer.

„Menil sem, da hočete vedeti," sem dejal.

„Zdaj je prepozno," je dejal. „Nikoli več me ne bo občudovala."

„Zakaj ji sami ne napišete pesmi?" sem dejal.

„Ne znam pisati pesmi," je dejal mr. Derringer.

„Izmislite si vendar nekaj," sem dejal.

Ko sem se vrnil v razred, je bila miss Daffney zelo vljudna z menoj. Tudi jaz z njo. Vedela je, da vem, in vedela je, da bom, če ne bo prijazna z menoj, ali pokvaril ljubezensko zgodbo, ali pa jo pripravil do tega, da se z njim poroči. Zato je bila zelo prijazna z menoj. Dva tedna kasneje so prišle počitnice in ko se je znova pričel pouk, se miss Daffney ni več pojavila. Ali ji mr. Derringer ni napisal pesmi ali pa jo je napisal in ni bila dobra. Ali ji ni priznal ljubezni — ali pa ji je priznal in je to ni ganilo. Ali pa ji je ponudil ženitev in ga je odklonila, ker sem jaz vse vedel, in je prosila za premestitev na drugo šolo, da bi prebredla srčne bolečine.

Anekdote

Precej iznajdljivosti je pokazal igralec Devrient, ko je igral Richarda II. in je zaklical kraljeve besede po bitki:

„Konja! Konja! Kraljestvo dam za konja!"
V tem trenutku je nekdo z galerije glasno vprašal:
„Ali zadostuje osel!"
Devrient se je bliskovito znašel in zavpil:
„Seveda! Kar pridite dol!"

\+ + +

V enem izmed kritičnih razdobij Francije je bil predsednik republike politik Poincare. Ko je bil ta mož prvič izbran za kandidata francoske poslanske zbornice, mu je nekdo zameril, ker je bil po njegovem mnenju še premlad za to dolžnost: takrat je imel bodoči predsednik republike komaj šestindvajset let.

„Res je," se Poincare ni nič upiral, „to je moja napaka. Toda bodite prepričani, da se v tem pogledu popravljam iz dneva v dan."

\+ + +

Med bivanjem v Ameriki je zgodovinar Wells kritiziral vse, kar so mu pokazali. Ko je pri nekem zajtrku grmel nad gospodarstvom trustov, so mu dejali:

„Gopod Wells, vam pa res ni prav nič všeč! Bodite pravični vsaj s prelepim kipom Svobode, ki ponosno dviga svojo glavo nad našim pristaniščem."

„Zakaj pa ne!" je strupeno odvrnil Wells, „saj ste se menda edino pri njem vzorovali po drugih narodih, ki postavljajo najlepše spomenike svojim mrtvecem."

\+ + +

V svojem nerazpoloženju do Amerike je Balfour rad pripovedoval prijateljem tole zgodbico:

„Ameriški trgovec ni vedel, kateri poklic naj bi izbral za svojega sina, zato ga je zaprl v sobo, kjer je bilo samo troje reči: sveto pismo, jabolko in bančni ček. Mislil si je: Če ga dobim pri branju svetega pisma, ga bom dal za pastorja; če bo opazoval jabolko, bo poljedelec; če bo gledal ček, pa bančnik. Čez nekaj časa je pogledal v sobo: sin je s čekom v žepu sedel na svetem pismu in jedel jabolko. — Tedaj je oče sklenil, da bo sin politik."

Avstrijski dogodki

Začetek zimske sezone v celovški mestni hali

Ta teden se je v celovški mestni hali spet začela sezona, in sicer z drsanjem, ki je priljubljeno predvsem med mladino. Jutri se bo v Celovcu odvijala tudi prva letošnja hokejska tekma, ko se bosta pomerila domači KAC ter ljubljanska Olimpija. Prav tako pa bo celovška mestna hala tudi v tej sezoni prizorišče tradicionalnega gostovanja dunajske drsalne revije, ki bo ob svojem jubilejnem desetem obisku v Celovcu predstavljala svoj najnovejši spored pod naslovom „Konfeti"; gostovanje bo trajalo od 6. do 16. februarja 1969.

Avstrijska štafeta

Socialistična stranka Avstrije tudi za letošnji državni praznik 26. oktobra prireja posebno „avstrijsko štafeto", ki je v torek krenila z Dunaja na pot po Avstriji. Štafeto sestavlja konvoj desetih tovornjakov, od katerih jih je devet posvečenih devetim zveznim deželam, deseti pa republiki Avstriji, ki bo prihodnji mesec slavila svoj 50-letni jubilej. Na svoji desetdnevni poti po Avstriji bo štafeta prihodnjo sredo prispela na Koroško, kjer se bo ustavila v Brežah, Beljaku, Borovljah, Celovcu, Velikovcu in Wolfsbergu. Namen štafete je dokumentirati povezanost Avstrije, predvsem pa njene mladine, z državnim praznikom.

NOVICE IZ SLOVENIJE

Stoletnica šempaskega tabora

Danes se bodo začele prireditve ob stoletnici znamenitega šempaskega tabora na Veliki otavi 18. oktobra 1868, prvega vseljudskega političnega zborovanja Slovencev na Primorskem v dobi narodnostnega prebujanja. Jubilejne proslave bodo potekale pod pokroviteljstvom predsednika Slovenske akademije znanosti in umetnosti Josipa Vidmarja. Kulturnim predstavam, športnim igram in odkrivanju spomenikov bo v nedeljo ob 14. uri sledila osrednja slavnost pri zadružnem domu v Šempasu, kjer bodo nastopili pevski zbori, recitatorji in godbe na pihala, slavnostni govor pa bo imel predsednik republiškega zbora skupščine SR Slovenije dr. Joža Vilfan.

Turistično tekmovanje

Turistična zveza Slovenije, uredništvo „Dela" in Zveze hortikulturnih društev Slovenije so izvedli nagradno akcijo za izbiro najbolj prizadevnega turističnega kraja v Sloveniji. Po strogem ocenjevanju je komisija končno ugotovila naslednji vrstni red desetih turistično najbolj prizadevnih krajev: 1. Radenci, 2. Radovljica, 3. Bled, 4. Kobarid, 5. Mozirje, 6. Bohinj, 7. Portorož, 8. Sodražica, 9. Otočec in 10. Črna na Koroškem. Poleg tega je komisija pri ocenjevanju upoštevala še okrog 50 drugih krajev v Sloveniji.

Modernizacija cementarne v Trbovljah

Tovarno cementa v Trbovljah so začeli modernizirati ter bodo potrebna dela predvidoma končana v prvi polovici leta 1971. Proizvodne zmogljivosti cementarne se bodo od sedanjih 200.000 ton povečale na 580.000 ton cementa letno, vrednost proizvodnje pa bo večja za trikrat in bo dosegla vrednost nad 11,5 milijona din. Investicijski načrt predvideva, da bo potrebnih nad 137 milijonov din.

RADIO PROGRAM

1. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.15, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje (razen sobote, nedelje in praznikov): 6.00 Pozdrav — 6.40 Jutranja opažanja — 6.45 Vesele melodije — 7.10 Včeraj zvečer v svetu — 7.20 Jutranja telovadba — 8.45 Dobrodošli z novicami — 9.00 Za prijatelje glasbe — 10.05 Magazin ob desetih — 11.00 Roman v nadaljev. — 11.15 Opoldanski koncert — 13.00 Operni koncert — 13.45 Gospodarska poročila — 14.00 Slavni orkestri, slavni dirigenti — 15.00 Več uka, več znanja — 15.45 Koncertna ura — 16.30 Majhne dragocenosti — 17.10 Kulturna poročila — 17.30 Mladinska redakcija — 18.00 Večerni koncert — 18.55 Danes zvečer boste videli in slišali.

Sobota, 19. 10.: 6.09 Vesele melodije — 6.57 Avstrijski teden — 9.00 Smeh sodi k oliki — 10.45 Lepi glas — 13.00 Srečanje v Avstriji — 13.30 Tehnični razgled — 13.45 Iz opernega sveta — 14.30 Avstrijska književnost danes — 15.00 Operni koncert — 17.10 Ex libris — 18.00 Domovina Avstrija — 19.30 Orkestralni koncert — 22.10 Jazz — 22.45 Resni pesniki, enkrat drugače — 23.10 Mala nočna glasba.

Nedelja, 20. 10.: 6.05 Vesele melodije — 7.27 Avstrijski teden — 8.05 Teden dni dogodkov — 9.10 Satirična oddaja — 11.00 Koncert dunajskih filharmonikov — 13.00 Stališče — 13.45 Operni koncert — 15.00 Ljubite klasiko — 16.30 Majhne dragocenosti — 17.05 Magazin znanosti — 18.00 Veselo petje, veselo igranje — 19.10 Mojstri tričetrtinskega takta — 20.00 Zgodovina dunajske opere — 21.15 Komorna glasba — 22.50 Moderna pesem — 23.10 Glasba z Dunaja.

Ponedeljek, 21. 10.: 6.05 Odkrito povedano — 6.08 Agrarna politika — 6.13 Vesele melodije — 6.57 Avstrijski teden — 13.45 Avstrijska pripovedka — 17.10 Mednarodna radijska univerza — 17.30 Mladinska redakcija — 19.35 Po sledovih stare Avstrije — 20.00 Evropski koncert — 21.00 Glasbeni feljton — 21.30 Argument — 22.10 Znanje časa — 23.10 Sodobna glasba.

Torek, 22. 10.: 6.05 Preden odidete — 6.12 Vesele melodije — 6.57 Avstrijski teden — 17.10 Raziskovalci na obisku — 19.35 Pogled v znanstvene revije — 19.45 Balade — 20.00 Za in proti — 21.30 Klavirsko delo Franza Schuberta — 23.20 Eksperimentalna glasba.

Sreda, 23. 10.: 6.05 Odkrito povedano — 6.09 Vesele melodije — 6.57 Avstrijski teden — 17.10 Kvanti, molekule, življenje — 17.30 Mladinska redakcija — 19.35 Življenje s knjigami — 20.00 „Grad vojvode Modrobradca" — 21.00 Komorna glasba — 22.10 Paul Temple in zadeva Conrad — 23.10 Mednarodna tribuna skladateljev.

REGIONALNI PROGRAM

Poročila: 5.00, 5.50, 6.30 7.45, 10.00, 12.45, 17.00, 19.00, 20.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen sobote, nedelje in praznikov): 5.00 Pozdrav — 5.40 Jutranja opažanja — 5.45 Kmetijska oddaja — 6.05 Jutranja telovadba — 8.05 Zveneč jutranji pozdrav — 9.00 Šolska oddaja — 11.30 Kmetijska oddaja — 11.45 Za avtomobiliste — 12.00 Opoldanski zvonovi — 13.05 Objave — 14.00 Za ženo - 14.15 Slovenska oddaja — 15.30 Otroška ura — 16.00 Koncert po željah — 18.15 Odmev časa — 18.45 Šport — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda.

Sobota, 19. 10.: 5.05 Godba na pihala — 5.50 Obvestila za kmetijske delavce — 6.05 Olimpijske igre — 6.57 Avstrijski teden — 7.55 Naš hišni vrt — 8.16 Priljubljene melodije — 11.00 Naša lepa domovina — 13.50 Za filateliste — 14.20 Pihalna godba — 15.30 Koncert po željah — 17.10 Pestro sobotno popoldne — 18.00 Za delovno ženo — 18.40 Koroški visokošolski tedni — 20.10 Velikani male umetnosti — 21.00 Zveneča Avstrija — 22.25 Plesna glasba po naročilu.

Nedelja, 20. 10.: 6.05 Olimpijske igre — 7.57 Avstrijski teden — 8.05 Kmetijska oddaja — 8.15 Kaj je novega — 9.30 Dopoldanski koncert — 10.30 Radijska pripovedka — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Ogledalo Mestnega gledališča — 13.45 Iz domovine — 14.30 Koncert po željah — 16.00 Otroška ura — 16.30 Dunajska glasba — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Večerni koncert — 18.30 Koroški portret — 18.45 Pridite in zapojte — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Govori deželni glavar Hans Sima — 20.10 Operetni koncert — 21.30 Družba smeha.

Ponedeljek, 21. 10.: 5.05 Godba na pihala — 6.05 Olimpijske igre — 6.57 Avstrijski teden — 9.30 Doma v moji hišici — 11.00 Jesen — 13.05 Tedenski komentar — 13.45 Glasba po kosilu — 15.15 Koroški knjižni kotiček — 17.10 Styriaexpress — 19.10 Divji lovec — 20.10 Radijska igra — 21.30 Ljudska glasba sosedov: Bolgarija.

Torek, 22. 10.: 5.05 Ljudske viže — 6.05 Olimpijske igre — 6.57 Avstrijski teden — 8.15 Davčno pravo — 8.20 Priljubljene melodije — 9.30 Vendske ljudske pesmi in plesi — 11.00 Ljudska glasba — 13.45 Za mladino — 15.00 Komorna glasba — 15.45 Otroška telovadba — 18.00 Problemi koroških mest — 19.15 Slišiš pesmico — 20.10 Orkestralni koncert — 21.30 Robert Stolz dirigira.

Sreda, 23. 10.: 5.05 Veselo zaigrano — 6.05 Olimpijske igre — 6.57 Avstrijski teden — 8.15 Priljubljene melodije — 9.30 Novice iz znanosti in umetnosti — 9.45 Pogledal sem ti v oči — 11.00 Ljudska glasba — 13.45 Glasba po kosilu — 15.15 Koroški avtorji: Michael Kuscher — 15.30 Ljudska glasba iz Koroške, Slovenije in Furlanije-Julijske krajine — 17.10 Zabavne melodije — 18.00 Kulturna prizma — 19.15 Na obisku pri koroških pihalnih godbah — 20.10 Avstrija je zvezna država: Koroška — 21.00 Za prijatelja planin — 21.14 Ljudska glasba.

Četrtek, 24. 10.: 5.05 Ljudske viže — 6.05 Olimpijske igre — 6.57 Avstrijski teden — 8.15 Priljubljene melodije — 9.30 Piha veter čez jezero — 11.00 Europa cantat — 13.45 Glasba po kosilu — 15.00 Ura pesmi — 17.10 V dunajski koncertni kavarni — 18.00 Gospodarski komentar — 19.15 Veselo in zabavno — 20.10 Vedno ni poletje — 21.00 Studiokoncert.

Petek, 25. 10.: 5.05 Pihalna godba — 6.05 Olimpijske igre — 6.57 Avstrijski teden — 8.15 Priljubljene melodije — 9.30 Evropska zborovska glasba — 11.00 Ljudska glasba — 13.45 Glasba po kosilu — 14.00 Koroška domovinska kronika — 15.00 Komorna glasba — 15.30 Glasba za mladino — 17.10 Konec tedna z glasbo — 18.00 Koroška avto- in motorevija — 18.15 Ob avstrijskem državnem prazniku govori deželni glavar Hans Sima — 19.15 Veselo zaigrano — 20.10 Drevesa gorijo kot ogromen šop vrtnic — 21.00 Iz koroškega glasbenega življenja — 22.25 Štajerska akademija.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 19. 10.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca — 14.00 Dela slovenskih skladateljev.

Nedelja, 20. 10.: 7.00 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 21. 10.: 14.15 Informacije — Žena, družina, dom — 18.00 Koroške narodne.

Torek, 22. 10.: 14.15 Informacije — Od tedna do tedna na Koroškem — Športni mozaik.

Sreda, 23. 10.: 14.15 Informacije — Za gospodarstvo — 60 let SPD „Zarja v Železni Kapli.

Četrtek, 24. 10.: 14.15 Informacije — Ura pesmi — Malo pomislimo.

Petek, 25. 10.: 14.15 Informacije — Koroške zgodbe — Cerkev in svet.

Kmetje — pozor!

Kmečka gospodarska zadruga v Globasnici naznanja, da prevzame vsako površino žetve ter vsako količino sušenja koruze po najugodnejši ceni. Koruzo bo zadruga tudi okupovala.

Sporočilo velja vsem članom in vsem, ki se zanimajo za naš strojni krožek!

Informacije ter navodila daje dnevno poslovodja v Globasnici, telefon 0-42-36 23-1-04 ali pa 23-1-05.

PEČI

NA DRVA
PREMOG
OLJE

V NAJVEČJI IZBIRI

Podjunski trgovski CENTER
bratje RUTAR&Co

Dobrla ves-Eberndorf

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.30, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 5.30 Svetujemo vam — 6.00 Napotki za turiste — 6.50 Danes za vas — 7.00 telesna vzgoja — 8.00 Pregled sporeda — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.00 Prireditve dneva in pregled sporeda — 13.10 Obvestila — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Komentarji — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.00 Lahko noč, otroci — 19.10 Obvestila — 19 15 Glasbene razglednice — 22.00 Pregled sporeda za naslednji dan — 23.05 Literarni nokturno

Sobota, 19. 10.: 8.08 Glasbena matineja — 8.55 Radijska šola — 9.25 Narodno zabavne melodije — 9.50 Naš avtostop — 12.10 Violinist Nathan Milstein — 12.40 Pesmi jugoslovanskih Rusinov in stari dalmatinski plesi — 14.05 Glasbena pravljica — 14.20 V vedrem ritmu — 15.40 Naš podlistek — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Trije primorski zbori — 18.50 S knjižnega trga — 19.15 Ansambli Jožeta Privška — 20.00 Sobotni zabavni mozaik — 20.30 Zabavna radijska igra — 21.30 Iz fonoteke radia Koper — 22.15 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

Nedelja, 20. 10.: 6.00 Dobro jutro — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Radijska igra za otroke — 8.43 Skladbe za mladino — 9.05 Rogaška Slatina vabi Sežano — 10.05 Še pomnite, tovariši — 10.30 Pesmi borbe in dela — 10.45 Voščila — 11.50 Pogovor s poslušalci — 13.15 Vedri zvoki — 13.40 Nedeljska reportaža — 14.05 Operni koncert — 15.05 Popoldne ob zabavni glasbi — 15.30 Humoreska tedna — 16.00 Zabavna glasba in šport — 17.30 Radijska igra — 18.21 Bach in Beethoven — 20.00 Zabavno glasbena oddaja — 22.15 Serenadni večer — 23.15 Zaplešimo.

Ponedeljek, 21. 10.: 8.08 Glasbena matineja — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.10 Cicibanov svet — 9.30 Paleta zvokov — 12.10 Koncertne skladbe srbskih komponistov — 12.40 Koncert pihalnih orkestrov — 14.05 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 14.35 Voščila — 15.40 Ženski in moški zbor „France Prešeren" iz Kranja — 17.05 Iz opere „Hoffmannove pripovedke" — 18.35 Mladinska oddaja — 19.15 Poje Irena Kohont — 20.00 Simfonični koncert Slovenske filharmonije — 22.15 Za ljubitelje jazza — 23.05 Valentin Polanšek: Pesmi — 23.15 Lahko noč s pevci zabavne glasbe.

Torek, 22. 10.: 8.08 Operna matineja — 8.55 Radijska šola — 9.25 Zabavna glasba — 12.10 Tenorist Attilio Planinšek — 12.40 Slovenske narodne pesmi — 14.05 Glasbeno ustvarjanje mladih — 14.25 Popoldanski koncert lahke glasbe — 15.45 Jezikovni pogovori — 17.05 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 18.15 V torek nasvidenje — 18.45 Pota sodobne medicine — 19.15 Poje Rafko Irgolič — 20.00 Radijska igra — 22.15 Jugoslovanska glasbena tribuna — 23.05 Starokorejska lirika — 23.15 Plesni orkestri in ansambli RTV Ljubljana, Beograd in Zagreb.

Sreda, 23. 10.: 8.08 Skladbe Franza Liszta — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.10 Iz glasbenih šol — 9.45 Pesmi iz Slovenske Benečije — 12.10 Orkester RTV Ljubljana — 12.40 Od vasi do vasi — 14.05 Koncert za oddih — 14.35 Voščila — 15.40 Naš podlistek — 17.05 Mladina sebi in vam — 18.15 Naši umetniki izvajajo dela Antonina Dvoraka — 18.40 Naš razgovor — 20.00 Ti in opera — 22.15 S festivalov jazza — 23.15 Lahko noč s pevci.

Četrtek, 24. 10.: 8.08 Operna matineja z našimi pevci — 8.55 Radijska šola — 9.25 Iz partitur velikih mojstrov — 12.10 Iz opere „Hlapec Jernej" — 12.40 Pihalni orkester na koncertnem odru — 14.05 Z revije mladinskih zborov Slovenije — 14.25 Operetne melodije — 14.40 Mehurčki — 15.40 Klarinetist Franc Tržan — 17.05 Simonični koncert — 18.15 Iz naših studiov — 18.45 Kulturni globus — 19.15 Poje Nino Robič — 20.00 Melodije z godali — 20.15 Koncert ob dnevu Združenih narodov — 22.15 Komorno glasbeni večer sodobnih švicarskih skladb — 23.15 Nočni vrtiljak zabavnih zvokov.

TELEVIZIJA

AVSTRIJA

Sobota, 19. 10.: 14.00 Olimpijske igre — 16.10 Daktari — 17.00 Beat-klub — 17.30 Za družino — 18.50 Od tedna do tedna — 18.25 Poročila — 18.30 Vinska dežela Avstrija — 19.00 Očarljiva Jeannie — 19.45 Čas v sliki — 20.00 Komentar dr. Portischa — 20.15 Dober večer v Avstriji — 21.30 Šport — 22.00 Čas v sliki — 22.10 90. rojstni dan — 22.30 Olimpijske igre.

Nedelja, 20. 10.: 14.00 Olimpijske igre — 16.30 Za mladino — 16.55 Kontakt — 17.10 Brez nagobčnika — 18.00 Nedeljska pripovedka — 18.30 Tvoje je moje srce — 19.00 Čas v sliki — 19.30 Šport — 20.15 Možje v nedeljo — 21.40 Vroče četrt ure — 21.55 Čas v sliki — 22.05 Olimpijske igre.

Ponedeljek, 21. 10.: 14.00 Olimpijske igre — 18.00 Francoščina — 18.25 Poročila — 18.30 Olimpijske igre — 19.00 Francoski zakon — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Solo za ONCEL — 21.05 Poštni predal 7000 — 21.15 Bog ima mnogo imen — 22.10 Čas v sliki — 22.20 Posebej za vas.

Torek, 22. 10.: 14.00 Olimpijske igre — 18.00 Angleščina — 18.25 Poročila — 18.30 Olimpijske igre — 19.00 Theo Lingen — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Takšna ljubezen — 21.45 Čas v sliki — 22.00 Olimpijske igre.

Sreda, 23. 10.: 10.00 Princ Eugen — 10.30 Šolska oddaja — 11.00 Saadia — 14.00 Olimpijske igre — 16.30 Pavliha — 17.00 Olimpijske igre — 19.00 Tammy — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Prava pomota, veseloigra — 21.50 X minus 32 — 22.50 Čas v sliki — 23.00 Olimpijske igre.

Četrtek, 24. 10.: 10.00 Moderne cerkvene skupnosti — 10.30 O čaru številk — 11.00 Naša meja — 12.00 Josef Friedrich Perkonig — 14.000 Olimpijske igre — 18.00 Italijanščina — 18.25 Poročila — 18.30 Olimpijske igre — 19.00 Decernat M — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Ljudska igra — 21.35 Apropo film — 22.15 Čas v sliki — 22.25 Olimpijske igre.

Petek, 25. 10.: 10.00 Kaj lahko postanem — 10.30 O čaru številk — 11.00 Srečanje z Heinzom Rühmanom — 14.00 Olimpijske igre — 18.00 Francoščina — 18.25 Poročila — 18.30 Olimpijske igre — 18.50 Gotovo vas bo zanimalo — 19.00 Skok iz oblakov — 19.45 Čas v sliki — 20.00 Nerešeni kriminalni primeri — 21.05 Časovno dogajanje — 22.05 Pariz aktualno — 23.05 Nerešeni kriminalni primeri — 23.10 Čas v sliki — 23.30 Olimpijske igre.

JUGOSLAVIJA

Sobota, 19. 10.: 9.35 Šolska oddaja — 14.15 Poročila — 14.20 Olimpijske igre — 18.15 Poročila — 18.20 Trije debeluhi, mladinska igra — 19.20 Sprehod skozi čas — 20.00 Dnevnik — 20.35 Humoristična oddaja — 21.35 Glasbena oddaja — 22.05 Olimpijske igre.

Nedelja, 20. 10.: 9.25 Poročila — 9.30 Dobro nedeljo voščimo — 10.00 Kmetijska oddaja — 10.45 Filmska matineja — 12.00 Nedeljska konferenca — 15.00 Olimpijske igre — 19.05 Serijski film — 20.00 Dnevnik in športna poročila — 20.50 Oddaja za pomorščake — 21.45 Dnevnik — 22.00 Olimpijske igre.

Ponedeljek, 21. 10.: 9.35 Šolska oddaja — 10.30 Ruščina — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 13.55 Poročila — 14.00 Olimpijske igre — 16.30 Filmski pregled — 18.00 Po Sloveniji — 18.25 Slovenščina — 18.50 Kulturna reportaža — 19.20 Vokalno instrumentalni solisti — 20.00 Dnevnik — 20.35 France Bevk: Kaplan Martin Čedermac.

Torek, 22. 10.: 9.35 Šolska oddaja — 10.30 Angleščina — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.35 Poročila — 14.40 Olimpijske igre — 16.30 Filmski pregled — 18.00 Risanka — 18.20 Oddaja za italijansko manjšino — 18.45 Zabavno glasbena oddaja — 19.15 Svet na zaslonu — 20.00 Dnevnik — 20.40 Celovečerni film.

Sreda, 23. 10.: 9.35 Šolska oddaja — 14.25 Poročila — 14.30 Olimpijske igre — 15.30 Filmski pregled — 17.05 Oddaja za madžarsko manjšino — 17.20 Poročila — 17.25 Oddaja za otroke — 17.45 Kje je, kaj je — 18.00 Pisani trak — 18.20 Oddaja za otroke — 19.05 Baletna lepljenka — 19.45 Prospekt — 20.00 Dnevnik — 20.35 Quiz — 21.35 Serijski film — 22.25 Poročila.

Četrtek, 23. 10.: 9.35 Šolska oddaja — 10.30 Nemščina — 11.00 Angleščina — 14.15 Poročila — 14.20 Olimpijske igre — 16.30 Filmski pregled — 18.00 Po Sloveniji — 18.20 V narodnem ritmu — 18.45 Po sledeh napredka — 19.05 Zabavno glasbena oddaja — 20.00 Dnevnik — 20.35 Dramatiziran roman — 21.35 Kulturne diagonale — 22.35 Poročila — 22.45 Olimpijske igre.

Petek, 25. 10.: 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 11.30 Francoščina — 13.55 Poročila — 14.00 Olimpijske igre — 18.00 Mladinski serijski film — 18.20 Mladinski koncert — 19.05 Športna oddaja — 20.00 Dnevnik — 20.50 Celovečerni film — 22.40 Olimpijske igre.

ZAHVALA

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so našega ljubljenega očeta

Franca Rehsmanna

v mesecih njegove težke bolezni obiskovali in mu v takem velikem številu izkazali zadnjo čast, izrekamo toplo zahvalo. Zahvaljujemo se častiti duhovščini, posebno g. dekanu msgr. dr. Hornböcku in domačemu g. župniku Markicu za tople in tolažilne besede. Zahvaljujemo se ledinškim gasilcem za njihovo spremstvo in cerkvenim pevcem za lepo petje na domu, v cerkvi in na grobu. Zahvala zastopnikom veteranov 7. pešpolka, zasotpnikom avstrijske vojske; g. županu Martinu Arneitzu, zastopniku izseljencev g. Mihu Baumgartnerju, zastopniku Narodnega sveta g. Janku Tolmajerju, zastopniku Zveze slovenskih zadrug g. dr. Mirtu Zwittru za njihove poslovilne besede ob odprtem grobu. Zahvala tudi vsem predstavnikom slovenskega kulturnega, političnega in gospodarskega življenja. Naša zahvala tudi vsem darovalcem vencev in cvetja in vsem, ki so se rajnega spominjali v molitvi.

Ledince, v oktobru 1968.

TEREZIJA REHSMANN
v imenu otrok in vnukov.